

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 755.

CHICAGO, ILL., 2. marca (March 2nd), 1922.

LETO—VOL.—XVII.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Sanje in sanjači.

Dvoje je glavnih sredstev, s katerimi skušajo nasprotniki uničiti socializem. Eno je nasilstvo, drugo je omalovaževanje. Junaki, ki mislijo na ta način spraviti socializem s sveta, prihajajo pri tem sami s seboj v nepremostljivo nasprotje. Enkrat je socializem nekaj groznega, nekaj kakor tisti požar, o katerem so stari pogani mislili, da uniči svet. Drugič pa je to igrača "majhnih ljudi, ki bi radi bili veliki." Enkrat je socializem najnevarnejše gibanje, ki ogrožava ves sedanji svet z "njegovo kulturo," drugič ni vse skupaj nič drugega, kakor prazne sanje dremajočih sanjačev, ki se po svoji naravi nikdar ne morejo uresničiti.

"Samo sanje, ki jih človek, ko se prebudi, pove tovarišem, in potem zopet zaspi."

Toda dokazi omogočajo socialistom, da vrnejo kapitalistom in njih somišljenikom, da so oni sanjači, ker z izkoriščanjem velikih mas človeštva, katere so prisiljene živeti v revščini in pomanjkanju, ne žele izpremembe obstoječega sistema in mislijo, da se ta izprememba res lahko zadrži.

"Nič ni stalnega razven prememba," tak je vesoljni zakon narave, kakor nas uči znanost. Solnee, zvezde, planeti življenje v vseh svojih formah od najnižjega živečega bitja do človeka: vse človeške naprave, vlade, religije, zakoni morale, ženitev, vse je podvrženo zakonu evolucije. Vse to vidimo v različnih dobah njih obstoja. Naš solnčni sistem, ki je imel svoj začetek kot velika premikajoča masa neke v vesoljstvu, se je zaradi privlačne sile svojih posameznih delov skrčil v veliko gorečo celoto ali solnee; naša zemlja, ločena od te prvotne mase ali solnea in prehajajoča skozi različne dobe stvarjanja in ohlajevanja, se je neprestano spreminjala. In življenje samo, ki je imelo svoj začetek v malem enostaničnem bitju, dvigajoče se skozi mirijade živalskih vrst, se nam kaže v najrazličnejših podobah. In človek? Ali je on ostal neizpremenjen odkar je, pol človek, pol žival, zapustil drevesna prebivališča svojih prednikov?

Gledajoč nazaj preko panorame, katero razgrinja znanstveno preiskovanje pred našimi očmi, vidimo bitje, katero bi težko imenovali človeka, brez grodja razven gorjače ali kamna; brez prebivališča razven onega, katero mu je ustvarila narava; brez vlade, razven pravice močnejšega; brez vere, razven strahu pred nerazumljivimi naravnimi silami. Vidimo to bitje, kako dela prve slabotne poskuse, da

premaga naravo. Vidimo, kako začenja delati in rabiti ogenj za pripravljane svoje hrane. Vidimo njegov prvi lok in strelico. Vidimo, da vodi vsaka iznajdba, vsaka zmaga nad naravo naprej do druge. Istočasno z njegovim bolj zamotanim življenjem prihaja razvoj možganov. Njegove bolj zamotane okolščine ga prisilijo misliti in razvoj možganov skupno z njegovimi prvimi pridobitvami ga vodi naprej, hitreje in hitreje, iz divjaštva v barbarizem in skozi različne dobe barbarizmov do civilizacije. Njegova vlada, ako jo hočemo tako imenovati, se začenja s priprostim načinom voditeljstva ter se razvije v bolj zamotan sistem vlade, utemeljene na krvnem sorodstvu in združni lastnini. S povečano kontrolo proizvajajočih sil je prišlo večje bogastvo, katero je zlomilo vlado zadrug in ustanovilo vlado, ki je priznavala lastninske pravice posameznika. Njegovo družinsko življenje, ki se začenja z ženitvijo oseb ožjega krvnega sorodstva, prehaja skozi različne stopinje do mnogoženstva in nazadnje do enoženstva. Njegova vera, ki ima začetek v češčenju vsake neznane in nerazumljive naravne sile, prehaja v češčenje enega samega najvišjega bitja, kateremu pripisuje vesoljno moč.

Prihajajoč do časa novejših zgodovine, sledimo ekonomskemu razvoju človeka od suženjstva do fevdalizma in do kapitalizma. Pri tem zapazimo, da ima vsak teh sistemov produkcije drugačne pojme o vladi, morali in vedi. Lahko opazimo, da je suženjstvo rodilo suženjsko vero, fevdalizem fevdalno cerkev, s kapitalizmom pa prihaja doba reformacij in konec absolutne vlade.

Vidimo kapitalizem sam prehajati skozi različne forme razvoja; od enostavnega dela obrtnikov do tovarniškega dela, in od tega naprej do današnje velike industrije. In celo danes opazamo, kako se velike industrije družijo v truste in monopole. Vidimo kontrolo narodovega življenja, koncentrirano v rokah par ljudi. Vidimo, kako so mnogi odvisni od te oligarhije bogastva v svojih življenjskih potrebščinah. Vidimo, kako uživa mali odstotek ljudstva bogastvo, nakopičeno tekom stoletij. Vidimo, kako se na milijone ljudi bori za borno eksistenco v dobi, ko sta človeški razum in njegova naravna moč iznašla način, da se lahko zadosti potrebam vseh.

In tukaj pravijo kapitalisti in njih somišljeniki, da se moramo ustaviti.

Skozi dolga stoletja so se človeške naprave spreminjale in izpopolnjevale. Skozi neprestano spremembo smo danes dospeli do dobe v našem ekonomskem življenju, katera kupiči bogastvo v naročje neznatne peščice ljudi. In ta mali del ljudstva se dviga in, kakor moderni Jozua, ukazuje silam, katere so delovale skozi vso preteklost: "Stojte!"

Kdo so sanjači? Ali socialisti, kateri pravijo, da se bo človeška duša razvijala v bodoče, kakor se je doslej in da mora socialna produkcija, ki eksistira danes, voditi do socialne razdelitve? Toda kapitalisti še vedno vpijejo: "Solnce stoj — da požanjemo mi svoje dohodke."

Moje leta v ječi.

EUGENE V. DEBS.

Kadar je človek dolgo časa v ječi, se v njem marsikaj spremeni. Ne glede kako je močan nad samim seboj, ta izkušnja ga pretrese, da za vedno čuti posledice.

Duševno sem bil vedno svoboden, kajti človeka, katerega srce je prosto, ne morejo nikdar oklepati duševne vezi. Toda kljub temu, kadar mora človek živeti v ječi in se ravnati po njenih predpisih, mu to razjeda njegovo naravo.

Kar me je najbolj bolelo, so bile surovosti, ki jih je uganjalo jetniško osebje napram drugim jetnikom. Stražniki s surovostjo v srcih in s količki v rokah so vtepali svojo divjaško voljo brezmočnim žrtvam, ki so njihov legitimni plen, in nihče si ne upa dati iz sebe najmanjšega glasu protestiranja. Tega brutalnega obnašanja napram jetnikom sem mnogo videl.

Mnogo časa sem porabil za opogumljanje ljudi. Kadar se človek ves dan trudi dajati pogum ljudem ki so v stiski, tedaj se mu to trpljenje drugih zajeda v dušo. Ječanje in vpitje ves dan, kletve in ihtenje vso noč! Moral sem čitati tisoče pisem brezmočnih družin ljudem, ki so bili v zaporu. Kadar človek dobi pismo v katerem se njegova družina pritožuje da strada, da bo pognana na cesto ker je bolna in ne more plačati najemnine; ali da se mu je njegova žena izneverila in zašla na kriva pota, ali da je njegova hčer postala prostitutka, tedaj mu to trga njegovo dušo. In kadar moraš tolažiti ljudi v takih slučajih kot so gori navedeni, ne samo enkrat ampak mnogokrat vsaki dan — tedaj ti to izčrpava duševne moči, kakor ti grozne okoliščine, ki vladajo v ječah, črpajo fizično silo.

Ječa je inkubator za hudočinstva in zločine.

Jetniki so legitimni plen kontraktorjev, ki bogate z izrabljanjem brezmočnih ljudi v zaporih. Videl sem ljudi oblečene v cape mnogokrat preje, ampak obleke, ki jih izdelujejo jetniki, so cape nad capami. Eno takih oblek so mi dali, ko sem bil izpuščen iz zapora. Ako bi me v tej obleki zalotil dež, bi bila razpadla. Čevlje, ki so mi jih dali, so bili iz papirja. Mislite si vlado Zedinjenih držav, ki pošlje človeka v svet s tako obleko in s petdolarskim bankovcem potem, ko mu je utisnila pečat zločince! Mnogo reči, ki mi jih je poslala moja žena v ječo, so stražniki in jetniški uradniki zaplenili. Jaz nisem nikoli niti videl poslanih stvari.

Eden mojih tovarišev jetnikov je bil deček petnajstih let, ki je bil obsojen na deset let zapora zato,

ker je šel na pogreb svojega očeta. Bil je v armadi in tam je dobil brzjav od matere, v katerem ga je obvestila, da mu je oče umrl. Svojega poveljujočega častnika je prosil za dovojenje, da bi se smel udeležiti pogreba; ampak ta častnik je bil avtokrat in brutalen; ter mu je prošnjo odklonil. Fant je šel vseeno k pogrebu svojega očeta, in ko se je vrnil, je bil izročen prekmur sodu in obsojen na deset let zapora v zvezni ječi.

Na stotine podobnih dogodiljajev sem čul od fantov, ki so bili v armadi. Ti vojaki so vsi moji prijatelji. Vsi so bili ameriški dečki, ki so bili sojeni pred tribunalom častnikov, kateri jim niso dopustili nikake obrambe in poslani so bili v ječo — nekateri za dvajset let.

Lahko vam pokažem petnajsteletnega fanta, ki so ga poslali v jetniško celico v družbo s pokvarjenci, degeneranci najnižjega kova. Na koncu leta je bil enak njim — vedel je vse kar so oni vedeli, uničen za vedno. In potem so mu utisnili pečat obsojenca; in kakor hitro ima enkrat človek za seboj zaporno zgodovino, je obsojen v naprej za vse čase.

Jaz sem bil prvič ugrabljen; to je, jaz sem bil legalno poslan pred sodišče in obsojen; toda ko je vohovno sodišče Zedinjenih držav potrdilo mojo obsojbo, je bil legalen proces zame izročiti se mojim pokrom, in zanje, da me predajo sodišču; to smo pričeli izvrševati. Toda oni so me zgrabili v trenutku ko sem vstopil v Cleveland. Poslana sta bila dva zavratača, ki sta me vzela. Niso mi dali niti toliko časa, da bi napisal notico svoji ženi, ali da bi vstopil v zvezo z mojim odveto v poroki.

Število sodrugov je bilo z menoj tisti čas in 5000 ljudi je čakalo name, kajti jaz bi imel ob tistem času govoriti na shodu v Clevelandu. Lahko bi se uprl stražnikom in tisoče ljudi, ki so bili zbrani okoli mene, bi me bili pripravljeni braniti. Ampak mi se ne bori mo na tak način.

Z veliko brzino so me odvedli. Dobili so brzovzeči avtomobil in me z vso naglico odpeljali iz mesta. V Youngstownu so imeli izven mesta pripravljen vlak, na katerega so me posadili; in potem sem se prevahal po petih različnih električnih železnicah, predno sem dospel v Moundsville. Stražniki so imeli strogo zabijano, da mi ne smejo dati nobene prilike govoriti z nikomur na mojem potu v zapore.

Ko sem dospel na določeno mesto so najeli šest stražnikov, oboroženih s puškami, katerim so plačali \$200 tedensko, da so me stražili. Moundsville je v bližini premogovnih polj v West Virginiji in moji preganjenci so se bali, da bi premogarji ne prišli z vso svojo močjo in me osvobodili iz jetniškega zidovja. To je bil eden vzrokov, ki so ga navedli, zakaj so me potegnili v Atlanto; ječa je bila preblizu premogovnih polj. Razun tega se je država West Virginija pritoževala, da je prerевна vzdrževati posebne stražnike. Resnica je, da so bili res v strahu — vsa buržvazna banda svojimi koritarji v političnih uradih se je bala moje navzočnosti v preveliki bližini delavstva v premogovnikih. Mislim, da sem bil jaz edini izmed vseh, ki sem ohranil mirnodušnost.

Njihov načrt je bil, da me spravijo iz ječe na isti način kakor so me privedli v zapore. Toda jaz sem rekel odločno. "Ne! Prišel sem kakor ste hoteli vi, toda odšel bom kakor hočem jaz!"

Moji načrti so sedaj seveda še nedoločeni. Pripravljali so mi, naj predavam in pišem za kapitalistične časnike in magazine. V kolikor morem jaz doseči ljudem

stvo potom tega sredstva, se ga bom poslužil. Kar bom storil bo storjeno z namenom pomagati osvoboditvi človeštva. Dogodilo se je, da se nahajam v poziciji, da me veliki kapitalistični listi hočejo porabiti z namenom, da s tem napravijo nekaj zase. To je raditega, ker je ljudstvo vzbujeno in željno slišati besedo o bratstvu in jaz moram govoriti vsem, kajti vsi so me željni slišati.

Čutim posledice dolgotrajnega zapora sedaj ko sem doma. Ne podam se rad, ampak pri vsaki stvari nastane reakcija. Moja volja je neupognjena, ampak moje telo zahteva odpočitka, da si dobi novih moči.

Dva zdravnika sta mi povedala brez ovinkov, da ne smem sprejeti nikogar in se varovati vsakega razburjenja, ali pa ne bom zmožen nikdar več nastopiti na shodih. Boli me odklanjati delo za stvar, ki mi je sveta — zapreti se pred svetom mi je zelo težko. Ampak izgleda, da me sodrugi razumejo. Ko sem se vrnil domov, me je v Terre Haute pozdravilo okoli petdeset tisoč ljudi. Toda vzeli so v obzir moj položaj in se zadržali kakor dobra mati napram svojemu otroku.

Želim, da bi živel dovolj dolgo in dočkal videle, da bi naše gibanje kam dospelo. In če bom mogel v dveh ali treh mesecih miru dobiti nazaj svojo moč, bom imel sporočilo, o katerem mislim da bo pomagalo pretresti svet.

PRIHOD PRISELJENCEV.

(Jugoslovanski Oddelek F. L. I. S.) Meseca januarja je bil dovoljen vstop 10,287 priseljencem. Izmed teh je bilo 14 iz Jugoslavije, ki so prišli čez kvoto. To so izredni slučajji, v katerih je Secreatry of Labor dovolil začasn vstop, ker bi bila deportacija povzročila izredne težave.

Tekom tekočega meseca je tudi Italija izčrpala svojo letno kvoto, ki je znašala 41,921, tako da tudi priseljevanje iz Italije preneha do konca junija. Dosedaj so sledeče dežele izčrpale svojo letno kvoto: Jugoslavija, Italija, Grško, Poljsko, Portugalsko, Špansko, nekatere male evropske države, Turško, vsa Azija razun Armenije in Sibirije, Afrika, Avstralija, Nova Zelandija in Atlantski otoki.

Kvota sledečih držav se bliža h koncu: Belgije, Bolgarske, Čehoslovakijske, Ogrske, Rumunske in Armenije. Čim bodo tudi te kvote izčrpane, bo priseljevanje ostalo odprto v glavnem le iz Angleške, Nizozemske, Francoske, škandinavskih držav, Nemčije, Avstrije, Finske in Rusije; iz te poslednje dežele pa je odpotovanje izredno otežkočeno. Zanimivo je, da ima tudi Reka svojo kvoto od 71 priseljencev, od katerih je dosedaj prišlo le 6.

Kadar kritiziraš eno ali drugo delavsko strujo, ali propagiraš to ali ono taktiko, bodi siuren, da poznaš predmet o katerem razpravljaš, kajti drugače zagaziš v protislovja in v neresnične trditve.

Če kritiziraš stoprocentne organizacije, te lahko tirajo pred sodišče in te tožijo za odškodnino ali za karkoli že. Stoprocentne organizacije imajo denar, imajo zaslonbo na sodiščih, v kapitalističnem tisku in na razpolago krdela advokatov. Ameriška legija na primer se bo v bodoče borila proti svojim kritikom na sodiščih. Prvo tako tožbo je vložila proti nekemu čikaškemu nemškemu listu, ker je ponavljal to, kar je bilo že večkrat povedano o legiji v raznih delavskih listih.

SEMINTJA.

Od 48 na 54 ur. — Potem strojne puške. — Najvažnejše vprašanje. — Pivo in vino. — "Kristjanizacija" kapitalizma. — Politični klub. — Apel iz Rima. — Zanimivi in nezanimivi dogodki.

Tkalnice v Rhode Islandu so znižale plače za 20% in podaljšale delavni čas od 48 na 54 ur na teden. To je bilo pred šestimi tedni in predilniško delavstvo je šlo na stavko. Na strehe tovarnen so dale družbe strojne puške in organizirale svoje tolpe profesionalnih pretepačev. Policija, gverner, sodišča in druge avtoritete so na strani kompanij kakor navadno. Eden simpatičar štrajkarjev je bil od oboroženih čuvajev in policije ustreljen, osem štrajkarjev ranjenih, trije med njimi smrtno nevarno. To se je dogodilo samo v enem izgredu, ki pa ni bil izgrede. Delavstvo pride na ulico, obnaša se mirno, toda strojne puške na strehah niso za strašilo vrabeem; oboroženi čuvaji in policija nima orožja zato, da se z njim zabava. Povsod, kjer je delavstvo v boju, ve, zakaj imajo stražniki "miru in reda" orožje.

Kaj bo za delavstvo pri prihodnji volilni kampanji za kongresne volitve najvažnejše vprašanje? Iz Washingtona poročajo, da je eksekutiva Ameriške delavske federacije sklenila zanesti v prihodnji volilni boj kot najvažnejše vprašanje revidiranje 18. dodatka k ustavi. Dovolj naj se pivo in lahka vina. S to devizo bo šla A. F. of L. v volilni boj. Pri tem seveda ne bo pozabila govoriti o starem geslu: "Nagradite svoje prijatelje in kaznujte sovražnike." Na zadnji konferenci v Chicagu, katere so se udeležili zastopniki raznih unij, farmerskih struj, progresivnih elementov, socialistične stranke itd., so bili "progresivni" unijski in drugi "liberalni" elementi proti enotni stranki s socialističnim programom. Zagovarjali so taktiko "podpiranja tistih kandidatov, ki so ljudski prijatelji, brez obzira, kateri stranki pripadajo, in borbe proti tistim, ki so sovražniki ljudskih interesov." Progresivci so šli samo pol koraka dalje kakor Gompers in njegova klika. Toda na čikaški konferenci jih je bilo veliko, ki so zagovarjali formiranje federativne stranke, ki bi bila sposobna poseči v boj in res zmožna kaznovati sovražnike delavstva. Do močne stranke zedinjenega delavstva pride. Akeija je šele v povojih.

Zastopniki unije premogarjev in operatorji se bodo zbrali na konferenco, kjer se bo skušalo izgladiti sporne točke. Izgladilo se jih bo, ako bodo zastopniki unije pripravljeni ugoditi zahtevam opera-

torjev, kar se težko dogodi. Naleteli bi na prevelik odpor pri članstvu. Za premogarje je torej poleg piva in vina še eno važnejše vprašanje.

Federacija unij stavbinskega delavstva v Chicagu je oslabiljena vsled nesloge, vsled sebičnosti, ki jo goje ene stroke stavbinskih delavcev proti drugi stroki. Pred meseci je potekla pogodba med unijami stavbinskega delavstva in kontraktorji. Pri sklepanju nove pogodbe se ni moglo priti do sporazuma in prizadete stranke so se zedinile, da izročijo spor razsodniku. Delavske unije, razun par izjem, so si izbrale sodnika Landisa. On je razsodil tako temeljito — v prilog kontraktorjev, da bo vzelo unijam mnogo časa, morda več let, predno bodo prebolele udarec razsodbe. Unije, ki so si izbrale Landisa, so videle v njem predstavnika nepristranosti in pravičnosti. Če bi se voditelji dotičnih unij malo bolj zanimali za tekoče dogodke, bi morali vedeti, kako je Landis nastopal, kadar so stali pred njim tisti zastopniki delavcev, ki res **zastopajo** delavske interese. Socialisti in člani Industrialnih delavcev sveta so se imeli priliko seznaniti z Landisovo pravičnostjo in nepristranostjo tako temeljito, da bi se iz tega lahko marsikaj naučili tudi odborniki "Chicago Building Trades Councila". Landisa so hoteli, on je službo prevzel, razsodil tako kakor delavstvo ni hotela, pogodbeniki nadaljujejo z bojem, in pravični sodnik je pustil svoj sodni poklic, da "se bo posvetil samo drugim službam". Ena mu prinaša \$50,000 na leto.

Kristjanizacija industrialnega sistema je edino sredstvo za ozdravljenje socialnih razmer v tej in v vseh drugih deželah, je dejal na zboru metodistov J. Stitt Wilson, bivši župan mesta Berkeley v Californiji. "Cerkev se mora danes odločiti, dali so Kristusovi nauki v ekonomskih zadevah praktični in izpeljivi..." je dejal Stitt Wilson. Cerkev se ne bo odločila, kajti cerkev kot taka je sama v službi kapitalizma. Dobe so duhovniki, ki še verjamejo v Kristusov nauk in izganjajo kramarje iz templja. Takih je malo. "Višji" pa skrbe, da postanejo tudi taki nemogoči.

Rev. Frederick E. Taylor priporoča drugo zdravilo: "Čitajte biblijo in pomaknite se bližje k Bogu. Odstranite telefon iz vašega stanovanja ali pisarne, ako potrebno, toda na vsak način čitajte biblijo." Sveto pismo se v Ameriki mnogo čita. Toda nič ne pomaga, svet se odtuja Bogu, ker so ga vzeli v zakup taki, ki postavljajo strojne puške na strehe tovarnen, ki najemajo puškarje, da streljajo na delavce. Ako ste večji angleščine, prečitajte knjigo "The Profits of Religion", in debato "Ali je religija prenehala funkcionirati?", ki je izšla v slovensčini v založbi tega lista. Priporočljiva je tudi knjižica "Katoliška cerkev in socializem". Vse se dobe v upravištvu Proletarca. Čitanje vam pomore do izobrazbe, ako si boste izbrali dobre reči. Šund-romani si le zastrupljate možgane.

Ne čitanje biblije, ne "kristjaniziranje industrije", ne bo odpravilo razrednega boja. In da ne pozabi: Krščanstva, Kristusovega krščanstva ne več. Kapitalizem je okupiral današnje krščanstvo in vse druge religije, kjer se mu je to zdelo potrebno. Krščanstvo torej ne more "pokristjaniti" kapitalizma. Kdor dobi semintja v roke Kazimirjeve lističe, ali Amerikanskega Slovence, ali Glasilo K. J., vidi, kako globoko je "pokapitalizirano" krščanstvo celo pri Slovencih, ki se navadno vsi praveštevajo k sovražnikom kapitalizma, celo klerikalna stranka v Sloveniji, oziroma v Jugoslaviji. In Kazimir sam je iskal kako dobro pretvezo, pod katero bi si nadal krinko "prijatelja delavstva". En človek se je skrival za unionizem, pa ga je opustil. Še prej se je prišteval k učencem dr. Kreka. Pa ni ena ni drugo. Kramar je, čisto navaden kramar in taki ljudje se ne more pokristjaniti.

Ker mu je "bogastvo tega sveta" nad vse drugo, napada in ruje proti drugim slovenskim katoliškim listom, dasi niso nič bolj in nač manj katoliški, kakor Kazimirjevi lističi. Konkurenčni so mu zato proglašajo svoje za edino katoliške. I Zupan, urednik glasila največje slovenske katoliške organizacije, katere kmalo ne bo več, se zgraža nad poslanjem duhovnega brata v frančiškanski kuti. Očita mu, da je bratski boj med katoliškimi listi škodljiv katoliški stvari. Zupan je, kakor navadno, zoper v zmoti. Ne gre se za vprašanje "svete katoliške stvari", ampak gre se zato, kdo bo več pridobil v kramarskem biznesu. Ker so slovenski frančiškani v Chicagu v prvi vrsti tu radi biznisa, hočejo izpodrinuti vse, ki so v enakem biznisu. Raditega Kazimirjev boj proti Jolietu.

V Jolietu je velika slovenska naselbina, ki je med drugimi narodnostmi znana kot naselbina "Austrijcev". Če vprašate za slovensko cerkev, ti bo le malokdo, če ni Slovenec, znal povedati, kje je. Če vprašate za "Austrian church", boš dobil takoj pravičen odgovor. Toda sedaj bo v Jolietu vse drugače. Slovenci so si ustanovili svoj politični klub. Sedaj bo vse drugače v slovenskem Rimu. Druga življenje pričinja, naselbina se je čez noč prerodila, "narod bo odsedaj naprej vsepovsod vpoštevani". Če se bo jolietskim slovenskim kramarjem posrečilo organizirati slovenske volilce in kontrolirati njihove glasove, in če bodo znali pravilno blufati lokalne političarje in vodstvo tamošnje jeklarne, tedaj se bo ugled jolietških slovenskih štreberjev povečal. Ugled jolietških Slovencev bo ostal na tisti stopnji kakor je bil.

"Črnogorska socialistična stranka" apelira na pomoč v borbi proti srbski nadvladi Črnogore. Apela je bil poslan iz Rima talijanski socialistični organizaciji v Zedinjenih državah. Poslal ga je Stanko M. Grajić, ki želi, da mu delavstvo drugih dežel pomaga osvoboditi njegove brate izpod jarma srbskega barizma. Stvar je nekam preveč podobna italijan-

ki propagandi in morda je za to "črnogorsko socialistično stranko" skrita mahinacija italijanske vlade in dinastije. Kraljica Jelena je užaljena, da je tradicionalna dinastija Petrović Njegoš izgnana iz Cetinja. — Srbskega barbarizma ni, kakor ni črnogorskega barbarizma. Niti ni Črnagora bolj podjarmljena kakor je bila pod prejšnjim kraljem, ki je bil po narodnosti tudi Srb in po veri pravoslavni, kakor vsi Srbi. Tu ni socialistično prepričanje, ki govori, ampak šovinizem, nacionalistične strasti. Stanko Grajić naj dela za socializem v Jugoslaviji, ne pa za osvoboditev Črnogorcev izpod vlade srbskega barbarizma. Pri taki borbi bo dobil pomoč vseh drugih jugoslovanskih socialistov.

• • •

Črnagora je dežela, kjer ni industrije in konsekvnetno tudi ne industrialnega proletarijata. Kjer ni tega, tudi ne more biti resničnega socialističnega gibanja. Kolikor je izmed Črnogorcev socialistov, so se navzeli socialističnega duha v inozemstvu. Deželo je treba razumeti. Kakorkoli je bil Nikita ti-ranski, je bil vendar Črnogorec. In Črnogorec ima rajše domačega tirana kakor kako tujo nadvlado, tudi če bi skušala biti demokratična. Srbska oblast bi postopala najbrž zmerneje, če bi Črnogorci sprejeli novega kralja Aleksandra z lepa. Tega so se branili in od tod srbski barbarizem. Črnogorci se ne bodo še dolgo sprijaznili z nobeno drugo zunanjo vlado. Dežela je bila odtrgana od sveta in je živela zase svoje samostojno življenje, ki je bilo na vsem Balkanu najbolj "samostojno". Stara navada pa je "železna srajca".

• • •

Do dva in pol milijona delavcev na Angleškem je brez posla. Država sicer nekoliko skuša omiliti bedo brezposelnih, kar pa ne pomeni mnogo. Brezposelnost je za Anglijo važen problem, samo zanimiv ni. Ker ni, časopisje ne piše mnogo o njem, pač pa o poroki princezinje Mary (hči angleške kraljeve dvojice) z Viscountom Lascellesem. Ta poroka je bila ena najbolj pompozni-rojalističnih ceremonij od časov pred svetovno vojno. Kdor je imel priliko čitati velike ameriške dnevnike, se jim je moral čuditi. Na prvi strani, na drugi, tretji, peti, v ilustriranem delu, povsod ste našli opise o poroki kraljeve, ki je slučajno hči angleškega kralja in kraljice. Vsaka guba na njenih oblekah je bila opisana, vsak demand, dragulji, vsaka najmanjša stvar, kajti to je silno važen dogodek. Ne, ni važen, kakor ni važen umor Taylorja v Hollywoodu, kakor ni bilo važno gilotiranje Landruja v Parizu. Toda če take stvari niso važne, so zanimive. Vsakdo si ne more privoščiti pompa, kakor si ga lahko princezinja Mary. In orgije se ne gode tam, kjer vlada pomanjkanje. Tudi se ne dogodi vsaki dan, da se najde človek, ki je umoril deset žen, potem ko jih je poročil. V Ameriki se k večjemu dogodi, da žena ubija moža, medtem ko se obratno bolj redkokdaj pri-meri.

• • •

Na Japonskem se delavstvo bori za splošno,

enako in tajno volilno pravico. Vlada in reakcionarni parlament se branita dati ljudstvu to pravico. Delavstvo demonstrira, vlada pošlje vojaštvo, to strelja na ljudstvo, nekaj jih obleži, nekaj jih aretirajo, druge razženejo. Tak je proces boja. Godil se je v vseh evropskih državah, tudi v tej republiki smo ga imeli in sedaj ga ima Japonska. Boj v popolnejšo družbo se pomika naprej po gotovih zakonih, ki so v splošnem enaki. V vsaki deželi se je vršil boj za volilno pravico in ruska revolucija leta 1905 je izvojevala celo dumo, parlament brez besede v vladi, kljub temu se jo je smatralo za veliko pridobitev. K velikim pridobitvam vodi pot skozi male. Če bi se ljudstvo zanimalo za kaj drugega kakor za Landruja, princezinjo Marijo, Taylorja, McCormickovo Matildo in tako naprej, bi morda hitreje dospeli k cilju. Ljudstvo se je sposobno boriti le za take stvari, katere danes razume in ki ga danes najbolj tišče. Za cilje, za družabne preobrate, za te se bori le mal del ljudstva. Raditega je najvažnejše vprašanje v Ameriki vprašanje piva in vina. Brezposelnost ne dela nikomur sivih las, razuntistim, ki so že mesece, morda že nad leto dni brez posla. Toda to je njihova stvar. Delavstvo ki je zaposljeno, se ne briga za svoje brezposelne tovariš-e, niti ne za delavsko politiko, ne za izobrazbo na razredni podlagi. Kljub temu gre ameriško delavstvo v socialistične vrste, počasi, toda vendar se giblje na svoji poti. Znaki se opažajo. V par letih bo imelo ameriško delavstvo močno stranko. V desetih, morda še preje, pa ga bo velik del že socialistično vzgojenega. Zadnje je najvažnejše. Zato vzgajajte delavce za socializem.

Proglas.

Od jugoslovanskega odseka "Priateljev sovjetske Rusije" smo dobili apel pod gornjim naslovom, ki poziva jugoslovanske organizacije na pomoč sovjetski Rusiji v njeni bedi, ki jo je povzročila suša, civilna vojna, blokada itd.

Jugoslovanska socialistična zveza je bila ena izmed prvih organizacij v Ameriki ki je pričela s pomozno akcijo in ž njo se nadaljuje. Tajništvo J. S. Z. je razposlalo cirkularje vsem jugoslovanskim društvom, v katerih se je apeliralo na ameriške Jugoslovane naj z gmotnimi prispevki priskočijo na pomoč po suši prizadetemu prebivalstvu v Rusiji.

Naš zadnji apel na sodelovanje v prid ruske pomozne akcije je bil priobčen v 751. šte-v. Proletarca.

Vsi prispevki v ruski pomozni fond naj se pošiljajo kakor doslej tajništvu J. S. Z. na sledeči naslov: Frank Petrich, 220 So. Ashland Blvd. Chicago, Ill. — Vsi prispevki in imena prispevateljev se objavljajo v Proletarcu in Prosveti, kakor tudi poročila o pošiljativah v Rusijo.

Apel, ki smo ga prejeli od omenjenega odbora, se v originalu glasi:

Proglas

Upravnem odboru svih potpornih, prosvjetnih i drugih radničkih organizacija u Americi.

Štovana braćo!

Vama je poznato, da je prošle godine ruski narod zadesila ogromna nesreča, naime da je kroz cijelo ljetno vladala suša i kao posljedica toga, ogroman dio ruskog naroda strada od gladi. Na hiljade ih je već podleglo toj nesreći, a stotine hiljada drugih su osuđene na istu sudbinu, to jest, na smrt od gladi, ako u skoroj budućnosti ne dobiju pomoć izvana.

Preveć je užasno i pomisliti na stradanja, koja ruski radnici i seljaci podnašaju, a kamoli te patnje i muke opisati. Kroz nekoliko godina vodi ruski narod borbu protiv svojih mnogobrojnih neprijatelja, da očuvaju slobodu, koju je isto tako teško izvojšti, a k tomu se sad pridružila glada koja hara u pokrajinama, koje su velike kao cijela Njemačka, Francuska i Španija, uzeti zajedno. Te pokrajine sadržaju ništa manje nego dvadeset milijuna stanovnika. Ovoj se nesreći pod prilikama, koje su vladale u Rusiji, nije moglo izbjeći. Ruski narod i ruska vlada su učinili sve, što god se moglo učiniti, no pošto su bili blokirani od strane imperijalističkih država, svojih bivših saveznika u svjetskom pokolju, i pošto su isti saveznici kasnije nastavili intervencijom, da sruše onu vladu, koju su si ruski radnici i seljaci postavili, — to se je bijeda ruskog naroda neograničeno proširila. Uz to su ti bivši saveznici Rusije slali svoje agente u Rusiju, da dižu kontrarevoluciju i da ruše željezničke mostove, tvornice itd.

I kad se sve ovo uvaži, onda nijedan pošten čovjek, nijedna ugledna organizacija ne smije uskratiti svoju pomoć ruskom narodu.

Ovakove suše su vladale u Rusiji i u prošlosti, no pošto stara caristička vlada to nije davala na javu, nismo mi znali mnogo o tim nesrećama, a ruski narod je morao polagano sam podnašati svoju nevolju.

Da se tome u buduće izbjegne, sovjetska vlada je već poduzela korake izradila praktični program za natapanje one zemlje u pokrajinama, koje su najviše izvirgnute suši. Ona misli na taj način odstraniti sam

uzrok suše kako se ne bi u budućnosti pojavljivala.

No ali ruskom narodu treba pomoći sada. Da ta nesreća dogodila kojem narodu, ruski radnici i seljaci bi bili prvi, koji bi mu pritekli u pomoć. Da je to ispravno, može nam posvjedočiti štrajk engleskih radara, kad su ruski radnici — prem i sami gladni — najoduševljenije priskočili u pomoć engleskim radarima i sabrali za njih priličnu svotu novca.

Ovakova nesreća može zadesiti i druge zemlje, onda će ruski narod najpripravnije vraćati onu potporu, koju on danas očekuje od drugih zemalja.

Radnici Europe su najviše žrtvovali, da priteku u pomoć svojoj braći u Rusiji, ali pošto je vrijednost novca u svim evropskim zemljama vrlo niska, to im pomoć nije bila tako izdašna kao što bi bila pomoć američkog radništva, kad bi se ono žrtvovalo u istoj mjeri kao evropsko radništvo.

Američko radništvo je već sakupilo priličnu svotu i rad za pomoć ruskom narodu je zauzeo veliki mah, osobito u zadnje vrijeme.

Jugoslavenski radnici su učinili svoj dio u skupljanju doprinosa za stradale u Rusiji, no mi mislimo, da bi se još mnogo više dalo učiniti, kad bi se ruske jugoslavenske organizacije bacile svom silom na rad, da se sakupi što veća pomoć za našu gladujuću i stradajuću rusku braću.

Čikaški odio "Prijatelja Sovjetske Rusije" upućuje ovaj apel na upravne odbore svih postojećih jugoslavenskih organizacija u Americi, da ga objelodane u svom službenom organu i ponukaju članove svojih organizacija da najoduševljenije priskoče u pomoć "Prijateljima Sovjetske Rusije" u radu oko skupljanja pomoći.

Braćo! Mi apeliramo na vas, da ne predjete šutiti preko ovog apela, već da ga uvažite i da se odazovete njegovim tražbinama.

Jugoslavenski odio "Prijatelja Sovjetske Rusije"
L. Krcivoj, tajnik. T. Vrbanc, predsjednik.

Intervju z Evgenom V. Debsom.

V američkem delavskom gibanju je danes najmarkantnija oseba Eugene V. Debs. Dolga leta njegove aktivnosti so tesno spojena z zgodovino američkega delavskega gibanja. Vse svoje moči je posvetil bojem za pravice proletarijata. V tem boju je doprinesel žrtve kot malokdo v tej deželi.

Sedaj je Debs prost, prost jejniških zidov, toda prost ne bo preje, dokler ne bo človeštvo postalo svobodno. Zato bo Debs ostal aktiven v boju in ker svobode še dolgo ne bo, bo moral ostati v borbi do konca svojih dni, kakor jih je ostalo že toliko drugih borcev proletarske revolucije.

Debs je prišel iz ječe fizično in duševno utrujen in po nalogu zdravnikov mora počivati. Toda to mu je bilo en čas skoro nemogoče, kajti na tisoče pisem mu je prihajalo vsak dan, na tisoče brzojavov in stotine posetnikov je prihajalo v Terre Haute, z namenom, da hočejo govoriti z Debsom. Njegov brat je apeliral naj se vpoštevata stanje starega Evgena in raditega naj sodrugi in prijatelji vsaj nekoliko potrpe. Tajnik sociastične stranke je razposlal časopisju vseh delavskih struj cirkular za publiciranje, v katerem apelira, naj puste Debsa nekaj časa pri miru, da si odpočije. Najnadležnejši so bili predstavniki raznih struj, ki so na vse možne načine skušali pridobiti Debsa vsaki za svo-

jo frakcijo. Toda vsem skupaj je dal razumeti toliko, da mora najprvo dobiti vpogled v situacijo, kajti v ječi je bil povsem odtrgan od sveta. Potem pa bo podal svojo izjavo. Kakšna bo ta izjava? Na prvem mestu bo Debs deloval za zedinjenje delavskih frakcij, ki se so razdrobile po vojni in med vojno. To bo ena njegovih glavnih nalog.

Med drugim so ga posebno nadlegovali komunisti, oziroma organizatorji nove delavske stranke, ki je postavljena iz raznih komunističnih in napol komunističnih struj. Toda Debs jim ni dal nobenega upanja in tako ne morejo delati reklamo zase z njegovo osebo.

Pred kratkim je bil Debs zopet intervjuvan in pogovor v tem intervjuju se lahko sklepa, kam da bo Debs vrgel svoje moči.

V ječi je dobil mnogo vpogleda v življenje delavnikov in s svojimi spisi bo posvetil v to temno stran življenja današnje civilizacije tako temeljito kakor ni storil nihče dolgo pred njim. V intervjuju, ki ga imamo v mislih, je razvijal svoje nazore o reformizmu, nju zapornega sistema. O tem pišejo veliki dnevniški revije na dolgo in široko. Mi bomo objavili tu le nekaj njegovih stavkov v pogledu socialističnega gibanja, ki slede:

"Ali mislite, da je vaša zaporna kazen pomagala socialistični stranki?" je bilo vprašanje zastavljeno Debsu, nakar je odgovoril:

"Da, milijonkrat pomagala. Sovražniki stranke so napravili milijone prijateljev delavski stvari. Socialistična stranka pridobiva več in več tal med tistim ljudstvom ki misli. Gospodarske okoliščine, ki objemajo povprečnega človeka, ga privajajo v socialistične vrste potom vedno večje nezaupnosti napram stari strankam. Ali je kdo, ki more to zanikati? Iz vseh naših razdorov in notranjih sporov prihaja le dobro; kajti mi, socialisti, smo edinstveni in naši principi so stvar, ki jo lahko vsakdo razume in prebavi.

spisih so apelirali na radikalni sentiment z izjavami, da so zmerno socialistični.

"Tretjič. — Socialistični kandidati niso bili na volilni listi v sledečih državah: Vermont, South Dakota, Montana, Arizona, New Mexico in Louisiana.

"Četrtoč. — Socialistična stranka ni imela svojih ljudi, ki bi pazili na štetje glasov na voliščih, v skoro večini krajev, in tako ni imela nobenega načina, potom katerega bi mogla iznajti, koliko glasov je bilo v resnici oddanih za socialistične kandidate. Naša blagajna je bila prazna in pritisnjeni smo bili k tlom vsled velikega dolga. Vzeto v poštev, kakih korupcij se poslužujejo kapitalistične stranke na voliščih, se

Od leve na desno so: Otto Branstetter, eksekutivni tajnik soc. stranke; W. H. Henry, Indianapolis, član strankine eksekutive; Eugene V. Debs; Oliver C. Wilson, tajnik socialistične organizacije za Illinois; James Oneal, New York, urednik soc. dnevnika "New York Call" in član strankine eksekutive. Fotografirani so bili meseca januarja za časa konference strankinih predstavnikov z E. V. Debsom.

"Število glasov, oddanih za socialistično stranko pri zadnjih predsedniških volitvah je bilo presestljivo, če se pomisli, da je bila stranka skoro razdejana vsled vojne in brutalnega persekutiranja, ki je sledilo končani vojni in še preje. Število nji oddanih glasov bi bilo več ko dvakrat večje ako ne bi bilo sledečih vzrokov, ki so vplivali na kampanjo stranke:

"Prvič. — Miljon ljudi, najbrž še nekaj več, ki bi bili glasovali socialistično, so glasovali za republikansko stranko, ker so ji hoteli zagotoviti zmago nad demokrati in odstraniti Wilsonovo administracijo, kar jim je bilo glavno vprašanje v volilni kampanji.

"Drugič. — Farmer-Labor Party, izrastek socialistične propagande, in vodena po prejšnjih članih socialistične stranke, izmed katerih je bilo mnogo takih, ki niso mogli prenesti strankine nepopularnosti vsled njenega stališča napram vojni. V svojih govorih in

lako z vso gotovostjo trdi, da je bila socialistična stranka ogoljufana za veliko tisoč glasov.

"Petič. — Na nekaterih voliščih, posebno v New Yorku, so imeli kontrolo surovinci, ki so se zatekli k sili in odganjali socialiste od volišč, že oddane socialistične glasove pa so zavrgli ne da bi jih šteli. Dokazov za to počenjanje ne manjka, toda nobenega vira ni, potom katerega bi se moglo priti do pravice na kapitalističnih sodiščih.

"Šestič. — Zedinjena komunistična stranka, sestojča iz prejšnjih članov socialistične stranke, je, kakor poročajo, bojkotirala volitve in storila vse kar je bilo v njenih močeh v kampanji, da zdrobi socialistično stranko, odvrčala je delavce od volitev in nekateri so šli celo tako daleč, da so priporočali volilcem, da ako že morajo voliti, naj raje glasujejo za kapitalistič-

ne kandidate. To so delali, najbrž z namenom, da pomorejo solidarnosti delavskega razreda. . . ."

V tem zadnjem odstavku je zapopadeno, kaj misli Debs o rušilcih delavske solidarnosti, ki delajo za revolucijo s tem, da pomagajo kapitalistom slabiti delavske vrste.

Noben resen delavec ne more simpatizirati z otročaji, ki v svoji naivnosti mislijo, da se z napadi in intrigami proti socialistični stranki dela za družabni preobrat in za revolucijo. Max Eastman, urednik Liberatorja, ki je bil sam pri Debsu in ga skušal pridobiti za stranko "stoterih kril," katero so krstili z "delavska" stranka, je v eni zadnjih izdaj omenjenega lista že izrazil svoj dvom, da se Debs pridruži "čistim" revolucionarjem.

Socialistična stranka ima pred seboj hvaležno nalogo: Združiti vse resnično radikalno ameriško delavstvo pod okriljem socializma in delati za preobrat na realnih tleh, ne pa v kakih debatnih klubih, h katerim se zatekajo naši prijatelji, ki v svoji nestrpnosti ne morejo pričakati jutrnjega dneva, pa hočejo na otročje načine že danes sklatiti solnce z neba. Pri tem se bodo upehali in šli v pokoj, delo za socializem pa bo ostalo utrjenim socialistom, ki so preiskušeni v boju za osvoboditev človeštva izpod kapitalističnega jarma.

Razno iz Jugoslavije.

NAGRADE UČITELJEM.

V februarju zadnje leto je bila v Jugoslaviji izdana naredba, ki je določala učiteljem nagrado po 20 kron za vsakega analfabeta, ki se ga v analfabetskem tečaju nauči čitati in pisati. Izven Slovenije je v Jugoslaviji zelo veliko analfabetov in če hoče dežela kulturno res napredovati, mora odpraviti nepismenost. Nam se zdi, da kar se tečajev za poučevanje analfabetov tiče, so umestni, ne verjamemo pa, da bodo nagrade po 20 kron napravile med učiteljstvom kako izredno voljo za poučevanje. Od prvega januarja naprej je ta nagrada sicer zvišana na 50 kron. Najboljši način bi še bil, da se analfabete prisili pohajati v šolski tečaj, da se nauče čitati in pisati. Učiteljem pa naj se da taka plača, kakršno zaslužijo. Če ima država denar za militarizem in marinizem, bi ga morala imeti še veliko več za šolstvo.

ČASOPISJE V JUGOSLAVIJI.

Kakorkoli je Jugoslavija v splošnem kulturno zaostala dežela, dasi ima velik odstotek analfabetov, je število njenih listov kljub temu precejšno. Seveda so večinoma majhni po obsegu in imajo razun nekaj izjem male cirkulacije. Mnogi listi niso stalni; to je, prično izhajati, bore se nekaj mesecev za obstanek in v tej borbi umrjejo. Toda drugi jih takoj naslede.

V Ljubljani je pričela to leto izhajati ilustrovaná revija "Trije Labodje". Izhajala bo na vsake tri mesece. Po ameriškem vzorcu so se pričeli pojavljati razni neodvisni listi, kar seveda ničesar ne pomeni, ker neodvisnosti v časnikarstvu ni. V Vršču je pričel izhajati "neodvisen" dnevnik "Banačnin". V Sarajevu je pričel izhajati neodvisen list "Slobodna Misao" in v Subotici "Sloga", list demokratskih zemljoradnikov.

V sledečem podajamo nekoliko statistike o časopisju v Jugoslaviji, kakor jo je objavil novinarski odelek ministerstva za notranje zadeve.

V vsej Jugoslaviji izhaja 516 listov, ki se razdeljuje: Hrvatska, Slavonija in Medjumurje, 227 listov; v Srbiji in Črnigori, 92; v Sloveniji, 83; v Banatu, Bački in Baranji, 42; Dalmacija, 41; Bosna in Hercegovina, 31.

Od teh izhaja: V hrvaščini 269, v srbščini 122, slovenščini 36, v nemščini 17, v madžarskem jeziku 15, v ruskem 4, v francoskem 2 in v turškem jeziku 1.

Sešteti vsi skupaj dobimo število 466, medtem ko je skupno število vseh listov 516. Torej je za 50 listov pomota. Ker se izkazuje v slovenščini samo 36 listov, v Sloveniji pa jih izhaja 83, je pomota ravno tukaj. Če se prišteje nikjer všteti 50 listov, bi v slovenščini izhajalo 86 listov, kar bo približno odgovarjalo resnici.

V Zagrebu izhaja 176 listov, v Belgradu 73, v Ljubljani 70, v Splitu 30, v Sarajevu 23, v Osijeku 13 in v Subotici 8. Ostali, ki jih statistika ne naveda, izhajajo v raznih drugih mestih.

Političnih dnevnikov izhaja 246, raznih strokovnih listov 60, književnih, prosvetnih in pedagoških 27, cerkvenih in teoloških 23, glasil raznih društev in zavodov 20, trgovskih in gospodarskih 1, zabavnih in šaljivih 15, službenih 13, listov za mladino 13, gledaliških, bioskopskih in reklamnih 10, ilustriranih 10, medicinskih in lekarniških 8, umetnostnih in kulturnih 7, odvetniških in pravnih 6, ženskih 5, finančnih, bančnih in borznih 5, policijskih 4, inženirskih 3, vojaški 1.

DOLGOVI JUGOSLAVIJE.

Vsaka moderna država mora imeti na milijone dolga, in če je res "moderna" si mora dolg vsako leto za nekaj milijončkov še povečati.

Pri vrhovni finančni upravi so zbrani vsi podatki o predvojnih, vojnih in povojnih dolgov Srbije in vseh drugih s Srbijo ujedinenih pokrajin. Manjkajo le samo podatki za oni del Štajerske in Koroške, ki je pripadel kraljevini. Predvojni dolgovi Srbije znašajo 562 milijonov 97.000 dinarjev. Črnagora dolguje 17 milijonov francoskih frankov. Hrvatska in Slavonija dolguje 48 milijonov 96.000 K. Bosna in Hercegovina dolguje 191.220.000 K. Slovenija dolguje razen dela Koroške in Štajerske 24 milijonov 636.392 K. Razun tega mora Kranjska prevzeti tudi gažirani dolg za lokalno železnico Ljubljana-Kamnik v iznosu 1.480.000 K. Dalmacija dolguje 6.152.000 K. Vojni dolgovi Srbije znašajo okrog 2 milijardi francoskih frankov. Povojni dolgovi v inozemstvu znašajo 357.200.000 frankov plus 15 milijonov drahem v Grčiji. Notranji dolgovi znašajo 500 milijonov K, 100 milijonov dinarskih novčanic in 900 milijonov kron pri 20% odteglaju pri žigosanju kron in končno posojilo 500 milijonov dinarjev. Vse dolge torej znaša 2 milijardi 272.295.466 francoskih frankov, 5 milijard 757.097.000 dinarjev, 271.586.000 K in 270.575 švicarskih frankov.

POKRAJINSKI ODBORI SOCIJALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Pred zedinjenjem socialističnih strank sta bili v Srbiji dve socialistični stranki, namreč socialdemokratska in socialistična radnička. Stara odbora teh dveh strank sta se razpustila in izvoljen je bil skupni odbor S. S. J. za srbsko oblastveno organizacijo s sedežem v Belgradu. V novem odboru združene stranke so: Voja Peković, predsednik; dr. Stevan Z. Ivančič, tajnik; Aleksander Nikolić, tehnični tajnik; Negoslav

lič, blagajnik; člani odbora; Nedeljko Divac, Dragutin Simonović, Milan Pesić, Aca Pavlović; kontrolni odbor: dr. Sreten Popadić, Tasa Milojević, Dušan Stojković.

Pokrajinski odbor stranke za Hrvatsko in Slavonijo sestoji iz sledečih članov: dr. Adžija, Bat, Berberović, Gjurašević, Jaklin, Krekić, Pfajfer, Pongračić in dr. Radošević. Kontrolni odbor: Fišer, Goranovski, Kajba in Živičnjak. Odbor se je konstituiral sledeče: B. Krekić, predsednik; G. Berberović, tajnik.

V Zagrebu se je sestavil odbor socialistične omladine, katerega člani so: Mirko-Kus-Nikolajev, Milan Antončić, Branko Nižetić, Josip Bekar, Anton Moravsek, Tomislav Pintar, Ivan Globevnik, A. Žanko, J. Popladić, P. Jajec, I. Sorko, J. Holenček, V. Čopić in I. Zelić. Ta odbor si je zadal nalogo delovati na prosvetnem polju za socializem med jugoslovansko mladino.

RAZNO.

Število slepcev v Jugoslaviji znaša 15,500. Samo v Bosni in Hercegovini je 5,500 slepcev. Zavodi za slepce so v Ljubljani, Zagrebu, Zemunu in Beogradu.

Iz Beograda poročajo, da se misli famozni general Wrangel nastaniti na sekvestiranem posestvu grofa Rudolfa Choteka v Starem Futoku. — Jugoslavija redi sedaj že na tisoče ruskih beguncev, mesto da bi se vrnil in pomagal pri rekonstrukciji Rusije.

V južni Srbiji so bile meseca januarja velike poplavi, ki so napravile prebivalstvu mnogo škode. Ob enem se je v delih južne Srbije pojavil še pegasti tifus. Higijenične razmere so v mnogih delih Jugoslavije, posebno v južni Srbiji, nezadovoljive. Treba bo leta napornega dela, da se deželo povzdigne tudi v zdravstvenem oziru.

Med Romunijo in Srbijo je sklenjena vojna konvencija na podlagi sporazuma, ki se je dosegel med Take Jonescom in Pasičem še prošlo leto.

Napoziv jugoslovanske vlade so se pričeli pregovori med jugoslovansko, čehoslovaško in romunsko vlado, da se najde končni sporazum med državami male entente glede stališča, ki naj bi ga zavzela napram sovjetski Rusiji. Jugoslovanska vlada se ponaa, da ni imela še nobene transakcije, javne ali tajne, s sovjetsko rusko vlado. Seveda si to šteje v čast, toda ji je v škodo in tudi v nobeno čast ji ni. Zunanja politika beogradske vlade je taka, kakršno ji narekuje Pariz in vsled tega je izmed vseh novih držav ravno Jugoslavija najbolj arogantna napram Rusiji; ne jugoslovansko ljudstvo, ampak vlada Jugoslavije. Drugače bo, kadar bo ljudstvo znalo slediti takim strankam, ki niso dekle kapitalistov in tudi ne takim, ki žive le na trnini, resnemu delu za dobrobit ljudstva pa se izogibajo.

Med Nemčijo in Jugoslavijo je sklenjena trgovska pogodba. — Diplomatični stiki med Nizozemsko in Srbijo so se obnovili. Prekinila jih je svoječasno beogradska vlada vsled nekega začasnega nizozemskega konzula v Beogradu, ker mu je očitala, da je bil med vojno velik avstrofil.

V Medjumurju, ki je priključeno Hrvatski, je 174 vasi in mestec, ki imajo skupaj 92,124 prebivalcev. Izmed teh je 74,432 Hrvatov in Slovencev, 14,413 Madžarov, ostali so Nemci.

Sindikati mariborskih bank namerava postaviti skupno zgradbo za urade vseh bank, ki so včlanjene v tem sindikatu.

Statistika živine v Sloveniji. — Na podlagi statistike, izdane prošlo leto, ima Slovenija 478,105 glav goveje živine, 58,438 konj, 128 mezgov, 381 oslov (vsi niso všteti), 302,581 prašičev, 175,008 ovac, 23,610 koz in 1,055,822 glav perutnine.

V Dubrovniku je pričel izhajati list "Jednakost" kot organ republikanske stranke Jugoslavije. Kakor izjavlja, bo propagiral idejo republike v Dalmaciji, Črni Gori, Bosni in Hercegovini, kjer se bo list skušal razširiti.

North Dakota je imela zakon, ki je regular inspektiranje in prodajo žita. Nekaterim ta zakon ni bil po volji, zato ga je vrhovno sodišče Zedinjenih držav proglasilo neustavnim. Sodniki Brandeis, Holmes in Clarke se niso strinjali z izrekom večine sodnikov vrhovnega sodišča. Toda mnenje večine obvelja in zakon je neustaven. Vrhovno sodišče je imenitna institucija za tiste, ki jo kontrolirajo. Ampak pod socializmom se je ne bo toleriralo. V socialistični družbi bo vrhovno sodišče ljudstvo in nobeno drugo. Končni izrek bo vedno vrokah ljudstva. Niti ne bo nobeno sodišče nad parlamentom, kakorkoli se bo že imenoval v poedini deželi. Lahko se imenuje sovjet, toda ljudski tribunali, ki bodo sprejemali zakone, bodo odločilni. Sile nad temi ne bo, razun, če bo sovražna, iz kake druge dežele, ali domača, ki bi z nasiljem hotela ovinati voljo ljudstva.

Prohibicija postaja vedno večja farsa. Poročila o korupciji med prohibicionističnimi uradniki se množe. Podkupnine znašajo na stotisoče dolarjev. Kakor vedno, se tudi tu drže pravila, da male kršilce 18. dodatka kaznujejo, velike pa izpuščajo in jih protektirajo, zato, ker imajo denar in lahko podkupujejo.

Zavezniške vlade so odločile, da morajo dežele, ki so spadale preje pod Avstro-Ogrsko, prispevati določene svote za vzdrževanje Karla in njegovega dvornega štaba. Zanimivo, posebno če se pomisli, da je Karl sam precej bogat in da je v Švici trošil stotisočake. Za bivše kralje, cesarje in nadvojvode, celo za Wrangle in Semenove skrbe dobre kapiatlistične vlade — na račun ljudstva. Za brezposelne delavce nimajo sredstev. Ampak socializma kljub temu nočemo.

Med Francijo in Anglijo je sklenjena zveza, kakršne smo poznali pred vojno. Liga narodov torej še ne funkcionira, ker ne more v sedanji družbi biti nobena liga narodov resnična moč. Moč je v vojnih mornaricah, v militarizmu, in to imajo le močne kapitalistične države. Konferenca v Genovi se bo vršila v znamenju angleškega-francoskega predsporazuma, kar pomeni, da bodo zaključki taki, kakršne bosta hoteli imeti ti dve državi. Navzočnost sovjetske delegacije na genovski konferenci za enkrat ne bo ničesar spremenila. Morda pozneje, ko bo Rusija bolj neodvisna od ostalega sveta, toda sedaj še ne.

ŠOLSTVO V ZDRUŽENIH DRŽAVAH.

Kratek pregled.

V svrhu boljšega razumevanja ameriškega šolskega sistema, bo zanimivo pripravnati ga starodavnim sistemom v Evropi. V to svrhu vzemimo za vzorec šolski sistem, ki je bil v veljavi v prejšnji Avstriji in na katerem sloni šolska vzgoja v novih takozvanih naslednjih državah, n. pr. v Jugoslaviji, in ki je več ali manj sličen vzgojevalnemu sistemu v vsej kontinentalni Evropi.

Vobče se evropski vzgojevalni sistem deli v tri dele: ljudske šole, srednje šole in vseučilišča.

Ljudska šola je normalna elementarna šola in se daje približno pripravnati ameriški Elementary School. V starem kraju, oni, ki hočejo nadaljevati svoje študije v srednji šoli (gimnaziji ali realki), storijo to pravilno po četrtem razredu ljudske šole in v povprečni starosti desetih let. Oni, ki ne mislijo pohajati srednjo šolo, so po zakonu primorani ostati v ljudski šoli do poznejše starosti. Mnogo večjih mest v starem kraju ima takozvane "meščanske šole," ki so prav za prav neke vrste višjih ljudskih šol preko četrtega razreda. Glavne srednje šole so gimnazije in realke. Gimnazij je pripravljala šola za vseučilišče in daje podlago za splošno izobrazbo. Klasični jeziki (latinščina in deloma staro-grščina) zavzemajo znaten del učnega programa. Gimnazij obstoja iz osmih razredov; prvi trije tvorijo nižjo gimnazijo in ostali višjo gimnazijo. Po osmem razredu polaga srednješolec takozvani zrelostni izpit, ki ga vpravičuje do vstopa v vseučilišče (univerzo). Po dokončani nižji gimnaziji more dijak prestopiti v kako specialno poklicno šolo, kot so obrtne, trgovske, pomorske, vojaške šole ali akademije. Isto velja več ali manj o sedmorazredni realki, ki je pripravljala srednja šola za višjo tehnično naobrazbo in ki se razlikuje od gimnazije v tem, da polaga večjo važnost na praktično znanje in moderne jezike mesto klasičnih jezikov. Realna gimnazija je neka kombinacija med gimnazijo in realko. Po dovršeni srednji šoli oni, ki neče nadaljevati svoje študije na vseučilišču, vstopa v državno službo za nižjo uradniško karijero ali pa v trgovino.

Kakor smo že omenili, raznovrstne druge srednje šole so na isti stopinji z gimnazijo, kakor trgovske akademije, obrtne šole, nautične šole, ženski liceji, poljedelske šole itd.

Ako primerjamo evropsko ljudsko in srednjo šolo s sličnimi ameriškimi zavodi, najdemo načelno razliko v vzgojnem sistemu, kajti v Ameriki je ves vzgojni sistem tako urejen, da more učenec preiti iz najnižjih razredov ljudske šole do najvišjih razredov vseučilišča brez kake posebne priprave. To je, ameriški sistem sloni na načelu, da je vsaka šola že sama na sebi priprava za višjo šolo. To načelo ni nikakor isto kot v Evropi, kjer se vsaka šola smatra kot neka enota za sebe. V starem kraju je tudi razlika v socialnem življenju med absolutni ljudskih, srednjih in višjih šol jako izrazita. V Ameriki ima vsakdo — brez razlike na njegova gnotna sredstva in socialno stopinjo — priliko, da se pribori do najvišje naobrazbe.

Ameriško ljudsko šolo (elementary school) mora vsakdo pohajati med 6. in 14. letom, torej približno ravnotako kakor v starem kraju. Toda, dočim se v starem kraju oni, ki hoče vstopiti v srednjo šolo, odceplja od ljudske šole povprečno v desetem letu starosti, mora v Ameriki vsakdo pohajati v ljudsko šolo do 14. leta in še le potem oni, ki hočejo, prehajajo v srednjo šolo "High School."

High school je ameriška srednja šola. Prevod besede "High School" v "višjo šolo", (Hochschule) bi zmešal le pojme, kajti pri nas se ta izraz rabi za vseučilišča. Značaj ameriške High school se menja po raznih državah, vendarle v načelu so več ali manj povsod slične. Iste nudijo širokovrstno polje za splošno in specialno naobrazbo. Razen rednih javnih "high schools" imamo tudi veliko število takozvanih pripravnih šol (Preparatory schools), katerih namen je pripravljati dijaka za posebne študije na kolegijih in univerzah. Imamo tudi mnogo tehničnih in takozvanih "manual training" šol ki pripravljajo dijaka za nadaljne tehnične študije.

V Ameriki pokriva mesto ali država stroške za javno naobrazbo iz davčnih prihodov. Ne le "High schools," ampak tudi specialni tehnični tečaji so brezplačni. Dočim zakon zahteva, da mora vsakdo pohajati ljudsko šolo do 14. leta, daje se vsakomur, ki kaže sposobnost, vsako priliko za pohajanje v višje šole.

Spričevalo zadnjega razreda ljudske šole vpravičuje do vstopa v "high school" brez vsakega sprejemnega izpita. Ravnotako more abiturient (graduante) iz priznane high school preiti na "college" brez posebnega izpita.

Res je, da imamo v Ameriki mnogo jako dragih privatnih elementarnih in srednjih šol, vendarle revnemu dijaku dana vsaka prilika, da si pribavi na boljšo izobrazbo od začetka do konca. Nihče se ne more izgovarjati, da ni mogel pohajati šole. Mnoge držav daje tudi šolske knjige brezplačno na razpolago.

Ameriški šolski sistem je demokratična ustanova, kjer imajo sinovi bogatinov ali siromakov, otroci rojenih Amerikancev ali priseljencev enako priliko do splošne in strokovne izobrazbe in kjer ima vsakdo priliko, da postane merodajen in visokovreden del ameriške demokracije. — (Jugoslav Section Foreign Language Information Service).

V zadnjem odstavku pravi JSFLIS., da imajo otroci revnih in bogatih starišev enako priliko do splošne in strokovne izobrazbe, kar seveda ni res. Na stotisoče otrok mora iti takoj, ko so prosti ljudskošolske obveznosti, služiti kruh, katerega v družinah revnih delavcev vedno primanjkuje.

V malih mestecih, kjer se nabajajo rudniki ali kake druge manjše industrije, ni srednjih in še manj tehničnih šol. Stariši pa nimajo sredstev, da bi mogli poslati svoje otroke v mesta, da si pridobe nadaljno izobrazbo.

Res je, da imajo tu otroci delavskih družin v velikih mestih mnogo več priložnosti nadaljevati študij, kakor pa v Evropi. Ravno tako je res, da vlada med ameriškimi dijaštvom več demokratičnega duha kakor pa med dijaštvom v evropskih srednjih šolah in vseučiliščih. Toda tudi tu imamo šole, ki so takorekoma izključno okupirane od otrok denarne aristokracije. V takih šolah dijaki in dijakinje revnejših starišev nimajo obstanka.

Četudi je ameriško šolstvo, v kolikor se tiče prilike pridobiti izobrazbo tudi revnejšim slojem, boljše od evropskega, ostane tu vendar še vedno prepada med tistimi, ki imajo sredstev v izobilju in onimi, katerim jih primanjkuje. Ta prepada ostane toliko časa, dokler bo vladal današnji ekonomski sistem. Šolski sistem bo resnična demokratična ustanova šele v socialistični družbi.

Nemški rojalisti ne zamude nobene prilike, da bi izrekli svojo lojalnost kajzerju in ga tolažili, da v Nemčiji povrnejo stari časi moči in slave. Kadar kaka obletnica, "slavna" za zgodovino nemškega imperija, ali ekskajzerjev god, ali njegov rojstni dan, da bi častitke in izraze udanosti. V Nemčiji, v Avstriji, na Ogrskem, v Rusiji, povsod je vsepolno ljudi, ki ne počutijo srečne brez vladarjev. Hlapci so in hlapci ostanejo. Toda vsaka generacija izgubi nekoliko hlapčevskega duha in si ga nadomesti s ponosom človeka.

Zadovoljivo je, da se med delavstvom v vseh delih želah čimdalje pogostejše čujejo glasovi po zedinjenju. Delavstvo bo imelo kmalo priliko spoznavati kdo je kdo ni za zedinjenje. Od tistih, ki so za zedinjenje s frazami, v resnici ga pa ovirajo, se bo delavstvo vrnilo. To naj si pravočasno zapomnijo "odrešeni" ki mislijo, da se s kričanjem preobrača kapitalizem v ustvarja socialistični red.

Socialistična organizacija v Philadelphiji je začela očistiti vrste svojega članstva s tem, da je izključila vse neaktivne člane. Koliko bi nekaterim našim klubom ostalo članov, če bi se izključilo vse neaktivne?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

TRIKI PREMOGOVNIŠKIH BARONOV.

COKETON, W. VA. — W. Virginija je država, kjer so premogovniški baroni najbolj trmoglavji v boju proti premogarjem; izvzel bi lahko le še južni Colorado. Četudi se je tuptam unija U. M. W. nekoliko utrdila, ker so ji bile razmere v prilog, so se kompanije začele, da se je ob prvi priložnosti iznebe.

V tem kraju smo bili premogarji izpeljani na led in prevarani. V marsičem bi bilo lahko drugače, ako bi delavstvo več mislilo, ako bi pridnejše čitalo delavske liste, namreč take, ki ga vzgajajo, ki mu večajo inteligenco. Ker se ne briga mnogo za take liste, imajo kompanije precej lahko stališče v boju in intrigiranju proti premogarjem, posebno v časih, kakor so sedanj, ko je na milijone delavcev brez službe in se tisti, ki ga imajo, boje, da bi ga ne izgubili. Vsled tega strahu postanejo mnogi stavkokazi, vsled bojazni, da ne bi izgubili delo, so pripravljeni storiti vse, kar jim narekujejo gospodarji.

V tem listu je bilo v enem dopisu od tukaj že poročano o nekakih formularjih, ki so jih dajali kompanijski agentje v podpis premogarjem. V naslednjih vrsticah bom natančneje opisal tukajšnji položaj premogarjev z ozirom na boj operatorjev za zrušenje vsake delavske organizacije. Glavni cilj kompanij je bil znižati plače. To so storile.

Nihče izmed premogarjev ni vedel, kaj pomenijo listine, katere so podpisovali. In le malo resne volje je bilo pri njih, da bi se uprli podpisovanju. Kblikor jo je bilo, ni bila organizirana in radi tega neafektivna. Sedaj smo vsi spoznali posledice taktike, ki jo je vodila kompanija.

Dokler ni bil dosežen cilj, so nas še vedno klicali za "misters" in "gentlemen". Danes so pozabili na take nazive in nas smatrajo za navadno brezpravno rajo.

Med unijo in kompanijo je bila podpisana pogodba, ki bi potekla z zadnjim dnem v marcu. Toda kaj je bogati kompaniji mar pogodba! V tem okolišču kraljuje Davis Coal and Coke kompanija. Hotela se je iznebiti vsakega samostojnega organiziranega vpliva od strani premogarjev, zato je šla v boj pred potekom pogodbe in jo prelomila.

Prvo, kar so storili je bilo, da so nas obvestili, da morajo rove zapreti, ker ni trga za premog. Drugi dan po tem, ko je ustavila obrat je kompanija sklicala zbor premogarjev, na katerem so nam njeni agentje pripovedovali o teževah v industriji in kako mnogo je družbi na tem, da bi rove še nadalje obratovala, kajpada radi nas, ker se ji delavci smilijo, če nimajo dela. Vprašali so nas, če želimo nadaljevati z delom. Razumljivo je, da delavec želi delati, ne zato, ker ima pri tem zabavo, ampak zato ker mora, če hoče živeti. Superintendent tukajšnjih rogov, neki Diamond, ki je bil preje agitator za U. M. W. of A., je zelo oprezno govoril o neki listinah, ki jih bodo morali premogarji podpisati, predno bo možno pričeti z obratom v rovi. Dobil je nekaj vprašanj, kake so listine, katere naj podpisemo, in kaj se hoče z njimi. Na vse to je bil pripravljen in odgovarjal je tako zvito, da bi mogli v njem videti hinaveca le taki, ki poznajo vse zahrbtnosti, ki so jih zmogel bogate korporacije. Omenjal je plače in celo "priznan", da so visoke. Obljubil je, da do 1. aprila ne bodo trgli mezd, potem pa se jih misli nekaj malega znižati, toda z obratom se bo nadaljevalo in premogarji ne bodo na ta način nič oškodovani na zaslužku. Ni sicer povedal, za koliko se misli znižati mezd, toda povdarjal je, da bo prej omenjena kompanija plačala 10c od tone več kakor druge kompanije. Hvalil je to družbo kot najboljšo za premogarje v Zedinjenih državah in če bi imeli premogarji kaj srca, bi mu morali kot predstavniku družbe poljubljati roke za milost, ki jo deli ubogim premogarjem, kateri so le zato na svetu, da rijejo pod zemljo in kopljejo in kopljejo, dokler ne omagajo. Družbe so tako dobre in blage!! Premogarji pa tako nehvaležni! Dobra kompanija jim nudi listine

v podpis, oni pa se upro dati nanje svoje čačke, ki naj bi predstavljale njihova imena.

Superintendent ni izgubil vere v končni uspeh, pa je pričel s formularji krožiti od šande do šande, od premogarja do premogarja. To namreč pomaga. Posamezni premogarji kot taki nimajo poguma postavljati se po robu predstavniku gospodarjev. Kot skupina se ložje upro.

Večina premogarjev iz rogov štev. 34, 35, 36, 37, 38 in 42 je podpisala misteriozne listine in dne 11. februarja se je v omenjenih rovi pričelo z obratom. Dva dni pozneje so nas obvestili, naj si v vsakem rovu izvolimo komitej treh članov. To se je izvršilo! Drugi dan so bili člani vseh teh odborov ali komitejev pozvani v kompanijski urad na konferenco, kateri so prisostovali kompanijski uradniki in štirinajst superintendentov. Kompanija je temu "zboru" predložila nekako zamišljeno pogodbo s premogarji z željo, da jo člani komitejev iz posameznih rogov podpišejo, čemur so se slednji protivili.

Superintendenti so hoteli zmago. Pridobili so par premogarskih "zastopnikov", in s pomočjo teh je prišla konferenca do javnega glasovanja (z dviganjem rok) za in proti predloženi pogodbi. Rezultat je bil, da je samo pet članov od raznih premogarskih komitejev glasovalo proti pogodbi, ostali pa so glasovali zanj, kakor tudi cela kopica kompanijskih uradnikov. Davis Coal and Coke kompanija je dobila klavno bitko.

Potem se je nam prikazal "hudič iz volčje kože". Drugi dan po tej konferenci smo opazili pred rovi lepake, na katerih je nam sporočala družba, da se nam s 16. februarjem zniža mezd. Poprej smo imeli \$1.08 od male tone, sedaj plačajo 70c (sedemdeset centov) od velike tone. Na obljubo za tistih 10c "več", kakor plačajo druge kompanije, si pri tukajšnji kompaniji pozabili.

Takoj ko so stopile v efekt znižane plače, smo prenehali z delom. Toda naša mesta zavzemajo stavkokazi. Tudi nekaj naših rojakov v tukajšnjem okraju je odšlo med skebe. Med njimi je bilo tudi nekaj takih naših "cenjenih" rojakov, ki so bili v dotičnih komitejih in so v svoji "ponižnosti" glasovali po želji kompanije. Na Coketonu imamo rojake, ki so bili preje cele mesece doma, sedaj so pa naenkrat začutili potrebo delati.

Vse one, ki so člani U. M. W. of A., opozarjam, da če skebajo, ali mislijo skebati, se izključijo iz unije. Izključeni so, oziroma bodo za 99 let. Le malo premogarjev živi nad sto let, če sploh kateri. Torej ne bo nobenega izgleda, da bi mogel kdo izmed stavkokazov postati še član unije. Pečat skebstva bo ležal nad njimi vse življenje. Naši rojaki so skoro vsi člani SNPJ. Predno se odločijo za skebajo, naj prečitajo pravila S. N. P. J. Ako jim je kaj za unijo in za jednoto, naj ostanejo v boju. Kdor je MOŽ, kdor čuti da je delavec in ima količkar razredne zavesti, BO ostal zvest vrstam organiziranega delavstva. Kdor je ničla, kdor nima nikakega človeškega ponosa, ta bo šel med stavkokaze. H katerim se prištevate?

JOHN KOGOT.

POMOŽNA IN IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z. — PROLETAREC IN VODSTVO J. S. Z. V PROŠLOSTI.

CARLINVILLE, ILL. — Pred nedavnim je izdala Jugoslovanska Socialistična Zveza apel na društva podpornih organizacij, ki se prištevajo naprednim, z namenom, da jih pridobi za pristop z gotovim prispevkom v "Pomožno izobraževalno akcijo J. S. Z." da na ta način pomagajo gmotno in moralno socialističnemu gibanju med našim narodom.

Sredstva, dobljena v omenjeni fond, bo Zveza, kakor navaja v apelu, vpotrebila za socialistično propagando med jugoslovanskim delavstvom, to je, da bo vršila ustmeno in tiskano propagando; ob enem bi se imel iz tega fonda, ako bi bila na razpolago zadost-

na sredstva, pokrival tudi deficit pri Proletarcu, ki znaša, kakor je izvajano v apelu, do \$2.000. To je precej velika vsota, katero ne more pokriti članstvo J. S. Z., prvič, ker je njegovo število za tako veliko gmotno žrtev premajhno, in drugič, ker se nahaja v slabih delavskih razmerah.

To je bil razlog, da je eksekutiva JSZ. zavzela pot, ki jo je privedla do organiziranja "pomožne izobraževalne akcije" in je s tem dala prilliko podpirati socialistično gibanje med ameriški Jugoslavlani vsemu tistemu delavstvu, ki se prišteva naprednim.

V letih pred vojno in v začetku vojne je bila situacija nekoliko drugačna. J. S. Z. je bila takrat po članstvu in tudi gmotno precej jaka organizacija. Za Proletarca je bila agitacija tiste čase živahnejša kakor je bila pozneje tekom krize notranjih sprovov in kakor je sedaj. Dasi je list ves čas delal deficit, in se je skoro vsako leto apeliralo na podporni društva za gmotno podporo v prid Proletarcu, je imela vendar JSZ. zadaj močan aparat za agitacijo, ki je pripomogel, da so bile podpore v tistih letih izdatnejše. Danes je ta aparat oslabiljen in med masami našega delavstva je mnogo več indiferentnosti, kakor jo je bilo, dasiravno je v splošnem bolj poučena o delavskem gibanju kakor je bila takrat.

Kje je vzrok tej situaciji? "Vojna nam je prinesla kaos, razdore itd." se glasi navadno odgovor. Seveda, vojna je odgovorna za nastalo zlo, to je razumljivo, toda marsikatero zlo v našem notranjem gibanju bi bilo lahko preprečeno, ako bi takratno vodstvo JSZ. postopalo taktičneje, to je bolj v skladu z željami mase. Pojavilo se je sporno vprašanje med slovenskimi in hrvatskimi sodrugi glede "narodne obrambe". Slovenski, na čelu jim E. Kristan, so jo zagovarjali, hrvaški, pod vodstvom Cvetkova, so jo pobijali. Ta spor je dobival vedno globokejše poteze.

Na stoluški konvenciji stranke, ki je bila izredna, sklicana z namenom, da določi strankino stališče napram vstopu Zedinjenih držav v vojno, je bil storjen glavni korak za razdor. Večina se je izrekla absolutno proti vojni in je sklenila jo ovirati kjerkoli in kakorkoli mogoče. Manjšina je bila za podpiranje zaveznikov, za kar je navajala znani argument, da je treba izbrati, kjer sta dva zla, majše zlo. Ker so jim bili zavezniki majše "zlo", so si zbrali njih, jih sklenili podpirati v vojni proti centralnim silam z namenom, da se porazi nemški kaiserizem, ki je bil takrat predstavnik najmodernejšega militarizma. Glavni govornik manjšine na tej konvenciji je bil, če se ne motim, Spargo, katerega taktike sodrug Kristan ni mogel prehvaliti. Ne vem natančno, kje je Spargo danes, toda zdi se mi, da je ničila v današnjem socialističnem gibanju. Na tisti konvenciji je bila zastopana tudi J. S. Z., ki je predložila dve izjavi, eno od slovenskih sodrugov in drugo od hrvaških.

Sledila je springfieldska konferenca, na kateri so bili delegatje konvencije SNPJ., ki so bili člani JSZ. V svojem govoru na tej konferenci je E. Kristan govoril o dobrih straneh taktike katero je zagovarjal, in izvajal, koliko koristi bo imelo delavsko gibanje, ako zmaga zavezniki. Šlo se je torej za podpiranje zaveznikov in s tem seveda tudi Zedinjenih držav, v vojni proti centralnim silam. Vsa stvar je izgledala zelo "lojalno", kar ne more dobro vplivati na ljudi, katerim se leta propagira socializem v luči nasprotovanja proti vsemu, kar je kapitalističnega in ne more služiti drugemu kakor kapitalizmu. Končno je springfieldska konferenca zaključila, da Zveza izstopi iz soc. stranke, kar se je izvršilo. Postala je samostojna skupina in razposlala nove čarterje. Toda kakorkoli je bila konferenca v Springfieldu edinstvena za izstop JSZ. od stranke, vseeno ni bila reprezentativna, ker konferenčniki niso zastopali klubov, kajti klubi niso ničesar vedeli o konferenci, pač pa so zastopali le sebe; ker je bila stvar taka, je nastala med članstvom proti zaključkom springfieldske konference reakcija; izražala se je nezadovoljnost, nekateri klubi so odstopili, eni so se razpustili, neaktivnost je prežela večino drugih. Delovanje večine se je vrglo v tabor JRZ.

Vsled novega položaja, ki je nastal vsled vojne taktike JSZ. in vsled gibanja v JRZ., je postalo tudi takratno urejevanje Proletarca drugačno in mnogim starim čitateljem ni prav nič ugajalo. Mnogi so smatrali, da piše Proletarec preveč v prilog vojne, v prid zaveznikom in premalo nastopa proti kapitalizmu,

kateremu boju je bil list faktično posvečen od svojega začetka.

Če hočemo biti odkritosrčni, moramo priznati, da ni JSZ. z odstopom od stranke in s svojo medvojno taktiko ničesar pridobila, pač pa je na članstvo izgubila. Kakorkoli je trpelo gibanje pri socialističnih strankah v vseh deželah, tudi vsled vojnih razmer, bi bili mi vendar lahko na boljšem, če bi se v njih ozirih ravnali po drugi taktiki, ki je bližja delavskim sentimentom, kakor pa visoka politika. Zdi se mi, da je bil E. Kristan sam prišel do tega prepričanja, toda napake so bile že narejene in se jih ni dalo izbrisati.

Rad priznam, da se v vojnem času ni moglo v vseh ozirih nastopati tako kakor pred vojno. Vendar pa bi se nastopalo lahko marsikje drugače in se ravnalo drugače kakor se je, pa bi se morda izognili prevelikemu razkosanju Zveze.

Sodrug Eugene V. Debs je nastopal ves čas proti vojni. Ker je bil od kapitalistične Amerike smatran kot predstavnik soc. stranke, je bil pognan v zapor, iz katerega se je šel pred kratkim vrnil. Za Debsa je JSZ. vršila kampanjo, da se ga osvobodi iz ječe kakor tudi vse druge politične jetnike, pošiljala je spomence raznim vladnim avtoritetam z zahtevo, naj se ga osvobodi, toda ko mislim o tej stvari, moram pripoznati, da je nastopal Debs povsem drugače kakor Zveza v pogledu soc. taktike med vojno.

Povdarjamo, da le v slogi in zedinjenju je zmaga za delavski razred. Ker to naglašamo, je logično, da je cepitev škodljiva delavskemu gibanju. Varovati se jo moramo in storiti vse, da se delavske vrste ne krhajo in da se solidarnost ne spravlja v nevarnost.

Napake v organizacijah so se delale v preteklem času, se delajo sedaj in se bodo v bodočnosti. Toda dolžnost delavstva v socialističnih organizacijah je, da popravlja napake, da se iz njih uči in jih ne ponavlja. Za to pa je potrebno dobro in previdno vodstvo. Organizacija potrebuje dobrih vodilnih moči, zveste sodruge, zavedne delavce, pa je sposobna iti tudi skozi krize brez posebnih bolečin.

Sodrugi in somišljeniki, pred nami je važna in velika naloga. Ako hočemo postaviti Jugoslovansko socialistično zvezo in njeno glasilo Proletarca na trdno stališče, se moramo oprijeti energične agitacije. Pri tem pa mora biti naše geslo: *Naprej za našo stvar in nikdar več nazaj.* Le tem potom bomo sposobni iti cilju nasproti.

Nedolgo nazaj sem govoril z nekim rojakom, ki mi je med drugim dejal: "Prijetelj, pusti vse pri miru (v mislih je imel socialistično agitacijo), saj vidiš, da moraš le škodo trpeti. Delodajalci ti delajo vsakojake težave in vse to radi tvojega prepričanja. Saj vidiš, da jabolko še ni zrelo. Kadar dozori, odpade samo od sebe." — Hotel je reči, da delavske mase še niso zrele za preobrat in kadar bodo, pride preobrat sam od sebe. Odgovoril sem mu, da rad priporočam, da kadar je jabolko zrelo, odpade samo od sebe iz drevesa, toda jabolana potrebuje nekoga da jo vepi, da jo neguje, potrebuje lepega vremena in vseh potrebnih pogojev, da obrodí rodovitno sad. In delavske mase potrebujejo učitelje, potrebujejo organizatorje in borce, da se jih pripravljajo za zrelost — da se jih napravi sposobne odpraviti sedanji krivični sistem in ga nadomestiti z socialistično družbo.

ANTON BLASICH.

"PROLETAREC" BI BIL LAHKO DNEVNIK— ČE BI BILO POVSOD TAKO.

POWER POINT, O. — Težko je pridobivati nove naročnike Proletarcu v taki naselbini, kjer so na list skoro vsi naročeni. Naša spada med take. Ampak Power Point je majhna naselbina in ne more nuditi toliko naročnikov, da bi Proletarcu v številu cirkulacije izdatno pomagalo. Tu nas je le kakih deset družin in o kaki večji agitaciji med nami ne more biti govora.

Zaposljeni smo s poljedelstvom. Kar se mene tiče, nimam nikakršnih praznikov, niti ne "neprostovoljnih" počitnic. Tudi nimam nobene volje kričati v javnosti o napredku, kajti ta beseda je v prvi vrsti fraza. Kljub temu mojemu mnenju lahko brez skrbi rečem, da ako bi bila vsaka slovenska naselbina pripravljena proporčno toliko storiti za Proletarca kakor naša, bi bil Proletarec prav gotovo dnevnik. O

naših tukajšnjih rojakih se mora priznati, da so vedno priskočili na pomoč Proletarcu, da ga naročajo in čitajo. Koliko naselbin je, ki imajo o sebi glede Proletarca lahko enako mnenje?

Pred trinajstimi leti me je "našel" neki Proletarcev agitator in me nagovarjal, naj se naročim na ta list. Priznam danes — prav dobro se spominjam — kako težko me je pridobil. Naročil sem se in od tiste ga časa sem zvest naročnik lista.

Pozneje sem postal sam agitator in pri tem delu sem spoznal, kako težak je, kako težko je pridobiti neke ljudi, da bi se naročili. Dobim naročnike po dolgem prigovarjanju za pol leta. Ako je list čital postane zvest naročnik in bojevnik za stvar. In to je glavno: Postati bojevnik za socializem, za ideale, ki jih propagira Proletarec. Proletarec je tukaj zato, da vzgaja nove agitatorje, ne pa lomilce fraz.

Pisal bi rad še kaj več, pa naj to zadostuje. Navačen sem pluga, pero pa mi ne teče gladko. Je prelahko za moje roke, vajenim le trdega dela. — *Power-pointski kmet.*

IZ UPRAVNIŠTVA.

Kadar naletite na socialističnega agitatorja, mu boste šli kot zavedni delavci na roko pri njegovem delu. Kadar je na delu agitator za razširjenje Proletarca, mu boste gotovo pomagali, ako je vam pri srcu širjenje socialističnega tiska.

Naša polovalna zastopnika za državo Pennsylvanijo sta sodruga Jernej Kokelj in Anton Ocepsek. Soderugi in somišljeniki, kooperirajte z vsemi, ki so na agitaciji za pridobivanje naročnikov Proletarca.

Za zastopnike Proletarca so se prijavili sledeči sodrugi: Josip Kodrič iz Clevelanda in Joseph Volk iz Collinwooda. Iz Clevelanda poročajo, da postane sod. A. Komar zopet aktivnejši pri agitaciji za list. Imena ostalih zastopnikov so bila objavljena v predmudni številki Proletarca.

Vsak socialist, ki mu je napredek stranke pri srcu, bi moral biti agitator za svoj list. Časopisje je danes najuspešnejše propagandistično in vzgojevalno sredstvo. Delo za širjenje Proletarca, ki ga sedaj opravlja le nekaj sodrugov, je delo vseh, ki se prišteva k socialistični armadi. Kdor tega dela ne vrši, pomeni, da ni aktiven član na polju propagande za širjenje socialističnega tiska.

Skrbite, da prične Proletarec zahajati v roke slehernemu trpinu delavcu.

Kjer še ni zastopnikov, naj se prikladi kdo, ki mu je beseda napredek malo več kot prazna fraza. Osredotočimo naše delo v socialistični organizaciji za socialistični tisk in socializem.

Prejeli smo v razprodajo večje število knjige "THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION", ki jo je pisal Albert Rhys Williams. Pisatelj se je nahajal ves čas boljševiške revolucije v Rusiji in kritiki sodalajo, da je ta knjiga eno najboljših del o ruski revoluciji. Albert Rhys Williams je odkrit simpatičar sedanjega sovjetskega režima. Knjiga obsega 312 strani in ima številne lepe ilustracije v barvah. Stane dva dolarja kakor pri založniku in vseh knjigotržcih. Vsakdo, ki je več angličščine, naj si jo naroči. Vezana je v platno. Knjigotržnica, ki je založila to knjigo, se je zavezala dati polovico eventualnega dobička za stradalce v Rusiji.

V naročitev priporočamo tudi druge angleške knjige, kot "Debs, His Authorized Life and Letters", "The Profits of Religion", "Brass Check", "100 odst." (povest patrijota) in druge. Cene so razvidne pod rubriko "Angleške knjige" na zadnji strani lista. Priporočite te knjige Amerikancem, s katerim pridete v dotiko. Posebno jim priporočite "Brass Check", v katerem se razkriva korupcija ameriškega kapitalističnega časnika in pa "Profits of Religion", ki slika prodanost raznih ver kapitalističnim interesom. Kdor med Američanov bo prečital ti dve knjigi, bo dobil današnji družbi povsem druge nazore kakor jih ima danes, ko je morda navdušen pristaš republikanske ali demokratske stranke.

Tisti, ki so naročili vezano "Umetnikovo trilogijo", naj nekoliko potrpe. Knjiga je v knjigovoznici, in kakor hitro bodo vezane, bomo razposlali vsa dose-

danja naročila. Kdor želi to Kraigherjevo delo, posvečeno spominu Ivana Cankarja, naj si "Umetnikovo trilogijo" takoj naroči.

Klubom priporočamo, naj si nabavijo brošure "Ali je religija prenehala funkcionirati?" — "Pot k socializmu", — "V novo deželo", — "Katoliška cerkev in socializem", — "Za staro pravdo" in druge. Taka literatura se najuspešnejše širi potom lokalne agitacije; na sejah, na zabavah in shodih se bi dalo prodati mnogo brošur. Če boste imeli prvomajski shod, si naročite nekaj brošur in knjig, da jih boste razprodali. Kdor agitira za pridobivanje naročnikov Proletarca, naj bi imel, ako le mogoče, s seboj po nekaj izvodov brošur in jih prodajal.

V zalogi imamo še Cankarjevo izdajo revije "Kres", ki stane 25c. Svoto lahko pošljete v poštinih znamkah. Kdor še nima Ameriškega družinskega koledarja, naj si ga nabavi. Stane vezan v platno \$1, mehko vezan pa 75c. Ako ga vi že imate, ga naročite svojem v starem kraju. Cena je ista kot za Ameriko. Pošljite nam vsoto in pa natančen naslov tistega, kateremu naj pošljemo koledar.

Iz starega kraja dobivamo pisma od raznih ljudi in društev, oziroma čitalnic, naj jim pošljemo Proletarca, seveda brezplačno. Mi bi želiam radevolje ustregli, ako bi bili gmotno na boljšem stališču kakor smo. Treba vpoštevati, da nas stane vsak izvod Proletarca več kakor znaša naročnina. — V vsakem kraju imamo naročnike, ki bodo čitali te vrstice. Tem priporočamo, naj naroče Proletarca za svojce v starem kraju. Kjer mogoče, naj se dogovori več naročnikov, ki naj naroče list kakemu izobraževalnemu društvu v starem kraju. S tem bomo socialistični stvari zelo mnogo koristili, kajti Proletarec je tedenska revija, s kakršno se ne morejo ponašati sodrugi v staremu kraju. Koliko stane naročnina za stari kraj, je razvidno spodaj na prvi strani platnic Proletarca.

Prošlo leto smo založili v knjige nad tisoč dolarjev. Naročili smo jih z namenom, da se razširijo med ljudstvo. Ako boste posegli po naših knjigah, nam boste omogočili povečati našo zalogo še z drugimi književnimi deli, katereh sedaj še nimamo. Naše cene za naše razmere na književnem trgu niso pretirane, ampak zmjerne. Ako še niste prečitali članka "O knjigah in njihovih cenah", ki je bil priobčen v zadnji izdaji, ga prečitajte.

Da nam prihranite čas in pa izdatke s tiskovinarji, ne čakajte tirjatve, kadar vam poteče naročnina. Ponovite je takoj, ko hitro vam poteče. Znano vam je, da rabimo sredstva, kajti tiskarna zahteva svoje. S tem, da ste točni, nam napravite veliko uslugo. Nikar pa ne pozabite poslati, ako le mogoče, poleg vaše vsaj še eno novo naročnino.

VAŽNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostomislec, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIJA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležujete sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

John Kresse, 396—4th Ave.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako prvo in tretjo soboto v mesecu v klubovih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

UDRUŽENI PROLETER

Rad na ujedinjenju proletarijata.

Svet očekuje!

EUGENE V. DEBS.

Skoro tri godine ja sam bio izvan dodira tekućih događaja. Kroz te tri godine svet bio je okrenut strmoglavce. Veliki deo sveta je u ruševinama. Imperije su pale i nove uprave se digle. Jedan rat je svršen a novi su počeli od kada sam ja odisao u tamnicu.

Na hiljade pisama dolazilo je meni dnevno. Stotine telegrama ostalo je neodgovorenih. Ja sam bio poplavljen njihovim brojem. Ali jedna činjenica izplivala je vrlo jasno. Kapitalizam je donio ruševine i razaranje. Ratna opasnost visi kao crni i monstrozni oblak nad glavom čovečanstva. Sve dokle kapitalizam ostaje u vlasti i sve dok se grabljive tice mogu bogatiti ratom, vse dotle će se ratovi voditi.

Ovde u Americi milioni su gladni i nezaposljeni, željni da rade a nisu u stanju da dobiju posla zato što ne mogu biti upotrebljeni za profit pojedinaca i kompanija. I na suprot ovoj ogromnoj mogućnosti, sa kojom smo se ikada susreli, socijalistički pokret koji teži da odstrani bezposlicu i glad pocepan je i podeljen u male frakcije.

Narod je razočaran sa našom pocepanošću, mesto da je ohrabren sa našim porukama. Mi moramo obustaviti svo ovo sitničarstvo. Mi ćemo uvek imati razliku oko zamašnih stvari; ali mi moramo istaći kapitalističkom sistemu naš ujedinjeni front. Narod je spreman i željan naših poruka. Kao posledica rata mi se danas nalazimo podeljeni u protivničke logore, zauzeti marljivo diskreditovanjem jedan drugih. Mi nazivamo jedan drugog ružnim imenima: "žuti", "cepači", "izdajnici". Mi smo izagnali iz našeg pokreta gotovo svakog sa našim međusobnim trzavicama. Više od dve sto hiljada naroda u Sjedinjenim Državama danas žudi, da se priključi ujedinjenoj partiji. Ali mi svi govorimo da su naše male frakcije jedini i stvarni predstavnici radničke klase. Načelno nema velikih i stvarnih razlika između dveju zavadenih frakcija da bi održavale podvođenost. Načelno mi svi težimo jednom istom cilju i imamo jednog zajedničkog neprijatelja. Ali vodje postaju personalni i osobnost se razvija u njihovim težnjama da dobiju kontrolu ili da se održe u uredima. I u njihovim uzajamnim napadima oni preziru stvar njihove vlastite egzistencije. Svaki želi da dobije kredita za sebe. I tu nastaju poteškoće. Stvarni socijalist ne želi kredit samo za sebe: on dobija kredit iz saznanja da on radi za opštu stvar čovečanstva.

Imaju dve stvari, koje su izmed svega najbliže mome srcu. Jedna je ruska situacija — pre svega nahraniti gladujuće milione u Rusiji i spasiti svaki život koji je moguće da bude spasen. O, ako bi ja samo imao moju staru snagu, ja bi se krenuo da potrese dušu Amerike sa vrhovnom i najvišom dužnošću spasavanja gladujućih miliona! I druga stvar za kojom moj duh

žudi jeste borba za stvar političkih utamničnika. Ja ne mogu mirovati sve dotle dok ima političkih zatvorenika pod zastavom Sjedinjenih Država. Kolika ironija da jih je ikada i bilo.

Ja ću se dati na posao sa perom u ruci. Ja želim pozvati borbene redove na okup i kada se sakupimo onda ćemo spaliti sve ove razlike između vodja. Narod je danas toliko uznemiren da ne zna na koju stranu da krene. I ja ni najmanje ne očajavam zbog tegoba kroz koje smo prošli. Za njih je rat odgovoren. I u krajnoj liniji iskustvo će nam pokazati, da je to bila vrlo dobra i korisna stvar za nas jer ona je podvrgla socialiste probi i kušanju i ona je nas okalila kao što se dobar čelik kali. Pokret je očišćen od onih koji ne pripadaju njemu, jer kadgod pokret počinje pokrivati znake prosperiteta, on uvijek privlači mnoge koji stvarno ne pripadaju njemu.

Kroz ove razlike uverenja mi ćemo stići ka boljem saznanju. Ove diferencije su srodne sa našim taktikom. Mi sada imamo iskustva i koristimo se sa njima. I kada izplivamo iz ovih teškoća, bićemo bolje snabdeveni i spremni da dočekamo nastupajuće krize. Mi moramo imati pouzdanja i sve će se okrenuti na bolje.

Na stotine drugova mi pišu i zovu me, veleći, da svak čeka na mene. Recite im, da ću ja stići na vreme. Ja osjećam kucanje životnih snaga i sve to zahteva vremena za opravak. Čovek ne može ni zamisliti da moguće proklamirati svima stvorenjima šta da rade. Naravno kada je bio lišen informacija o svemu onom šta je učinjeno.

Svet je bio okrenut strmoglavce i nalazi se u ruševinama. Imperije su se dizale i padale, od kada sam ja otišao u tamnicu. Današnji problemi su i suviše veliki za mudrost jednoga čoveka. U tamnici ja sam bio odsečen od sveta i nije mi bilo dozvoljeno dobivati nikakve novine. A sada ja ću dobiti sve informacije od svih predstavnika svih grupa. Ja ću ih sve primiti pod jednakim uslovima. Ja ću govoriti sa svima i kada dobijem sve informacije, koje mi svaki može pružiti, onda ću, pokoravajući se svojoj savjesti, izreći suštinu. I tada ću zauzeti svoju poziciju i učiniti ono što smatram da je za mene potrebno da učinim. Ja ću zauzeti tu poziciju, pa makar ostao usamljen. Zadovoljan sam da je veliki deo radničke klase u ovoj zemlji za ujedinjenje. Oni su još umorni i iscrpljeni u međusobnim borbama i trzavicama. Ali su oni spremni da rade za opštu stvar čovečanstva, nego oni nisu voljni da rade za jednu frakciju na račun druge frakcije.

Vodjstvo radničke klase mora doći iz unutrašnjosti borbenih redova. Po buržoaskom shvatanju vodjstvu vodja je gazda koji svome stadi zapoveda.

da čini. On je čobanin svoga stada a oni su njegovo stado, njegovi ovnovi. Naprimjer, članovi Republikanske i Demokratske stranke očekuju da dodju njihove vodje i da jim kažu koja su pitanja na dnevnome redu. Oni ne misle na svoj vlastiti račun. Kod nas je drukčije. Polazna tačka i načelni cilj pokreta radničke klase jeste naučiti naše drugove da oni sami budu svoje vodje. Istina je, da su pojedinci između nas po vrlinama i iskustvu ili po osobinama rasudjivanja sposobni da zauzmu položaj predstavnika. Ali biti predstavnik mase, izraziti ono što narod oseća i organizovati njihove aktivnosti, osigurati njihove ciljeve, ne znači biti njihov gospodar. Pod socijalizmom neće biti gospodara. Jer ako pokret snosi (tolerira) gospodare, to nije socijalistički pokret. Socijalizam i gospodarenje, to su pojmovi suprotni jedan drugom. I to je razlog zašto socijalistički pokret razvija moć sa namerom da osposobi borbene redove širokih slojeva.

Teška je stvar za čoveka koji zauzme uredovni položaj, održati istinsku ravnotežu, priznavajući sebe službenikom svoje braće. Svaki čovek ima izvesnu količinu osobnoga ponosa i kada postane činovnik, on iz svoje izvesnu količinu opozicije, i njegova prva misao je da sačuva svoj ured. On tada postavlja svoje sledbenike, odpuštajući druge; on tako stvara svoju mašineriju i on tada počinje da misli više o svojim pravima i ugodnostima nego li o postizanju onoga cilja za koji jest organizacija formirana. To se najčešće događa kot strukovnih unija.

Unijski činovnici počinju da stvaraju od unija svoje političke mašinerije. Prosečna konvencija običnih strukovnih unija obavlja se na taj način. Uzmite na primer bratstvo železničara (Brotherhood of Railway Trainmen); uzmite za primer čoveka ko je njihov predsednik. On je potpuno nesposoban za tu poziciju; pa ipak železničke kompanije postaraju se pomoću svojih trabanata da takav čovek bude ponovo izabran. On nema kapaciteta, pa ipak je vodja više od sto hiljada železničara. Sve dok je to istina i stvarnost, kako se mi možemo nadati poboljšanju položaja radničke klase na ma kojim sigurnim i zdravim temeljima...

Vodjstvo ne donosi dobra sve dokle je god povezano nekolicini. Mi se možemo pomoći jedino razvijajući inteligenciju, solidarnost i ideale kot masa. I kada to postignemo, onda ćemo dospeti negde. Nije potrebno da čovek bude u bleštećoj svetlosti, pa da bi bio vodja. U mnogim slučajevima, onaj koji radi tiho i u tajnosti, upotrebljava svoje talente po najboljim svojim mogućnostima za dobro opšte stvari jeste i najuspešnija vrsta vodje.

Drugovi, ja imam plan, kojega izradjujem u svojem umu da bi se postiglo ujedinjenje naših redova. Ja sam siguran da mi možemo pokazati ujedinjeni front kapitalističkom sistemu.

Mi možemo! Mi moramo! Kada široki slojevi naroda, koji ne znaju ništa, niti se brinu za naše međusobne razmerice, čuju poziv za našu opštu stvar, tada će pohrliti k nama u stotinama i hiljadama za ostvarenje ljudske zajednice.

("Debs' Magazine" broj od februara 1922. — Previo S. Bojanović.)

Istina je sve ono što nosi neoborive dokaze da je istina.

Poznajite istinu i ona će vas osloboditi od korumpirane klike i koterije trovilaša i koritaša.

Za ujedinjenje.

Socijalisti Jugoslavije s najvećjom simpatijom prate napore naših jugoslovenskih drugova u Americi da postignu jedinstvo u toj zemlji krupnoga kapitalizma, kartela i trustova. Ako je ujedinjenje proletarijata kapitalistički nerazvijenih zemalja, kao što je Jugoslavija jedna nužda, da se slab i nejak proletarijat brani od mladoga kapitalizma, čiji je apetit veliki a čije su sposobnosti vrlo skromne, ujedinjenje proletarijata je u zemljama visoke kapitalističke razvijenosti jedna nepohodnost. Ko tu neophodnost ne vidi o ko se ne stara, da joj savesno odgovori, taj je, čak i kad s najpoštenijim namerama suprotno radi, kobni neprijatelj radničke klase, njezine odbrane u sadašnjici i njezine oslobodilačke borbe u budućnosti. Jer od našega sektaštva, koje uslovljava cepanje radničke klase, njezino slabljenje i smanjivanje njezine borbene moći, samo buržoazija može imati koristi.

Mi smo to u Jugoslaviji ne samo videli, veći gorko iskusili. Rascep je slomio snagu radničke klase, pa i ranije uspehe njezine, koje je stekla dok je bila ujedinjena, jednim delom upropastio, drugim, opet, ozbiljno doveo upitanje. Za tri godine rascepa se osnažila buržoaska politička i socijalna reakcija; razjedinjeni, radnici su postali plen svakoga detektiva, žandarma i pandura. A ekonomski interesi su radnički potpuno ostali nezaštićeni: za tri godine rascepa su štrajkovi samo propadali a štrajkaši progonjeni.

Tome nesrećnom stanju smo odpočeli stajati nogom za vrat: izvršili smo ujedinjenje socijalističkih partija i ujedinjenje sindikalnih organizacija. Samo su komunisti ostali po strani, ma da smo i njih na ujedinjenje zvali.

Ali, ni oni, bar oni radnici, koliko ih još uz komunistu ima, svakojako neće biti u stanju usamljenost izdržati. Radnicima je rascep nesimpatičan, jer to ne odgovara njihovom *klasonom* položaju, jer on nije u skladu s njihovim *klasnim interesima*, jer jim on razorava revolucionarnu dušu i oduzima oslobodilački zamah. Može jedan deo radnika i poći privremeno za revolucionarnim frazama i za nezrelim pregnućima. Ali i taj deo brzo dolazi do *prave* svoje *klasne* orijentacije i odbacuje da na putu cepanja istraje. Niko tako kao radnik ne shvata sam revolucionarni smisao onoga Marx-Engelsovog poklika: "Proleterii svih zemalja, ujedinite se!" Jer je za radnike ujedinjenje odista prva polazna revolucionarna baza u njihovim oslobodilačkom nastupanju. A oni znaju, da ni internacionalnog ujedinjenja nema, ako se ono ne postigne prvo kod kuće, u sopstvenim zemljama, u kojima, pod konkretnim prilikama imaju da borbu vode i da svoju buržoaziju savladaju. Zato nastojavanja nekoliko komunističkih sektaša, koji nisu u položaju da ih kapitalizam neposredno davi u fabrikama, rudnicima i drugim kapitalističkim preduzećima, nastojavanja koja imaju za smer dalje nastavljanje rascepa, ne mogu imati nikakva uspeha. Potpuno, integralno ujedinjenje proletarijata Jugoslavije je na sigurnom putu.

Od kako smo izvršili ujedinjenje socijalističkih partija, s mnogo više uspeha se borimo protiv reakcije; a sindikalno ujedinjenje nam je već prvih dana donelo niz uspehlikih štrajkova. Vse nas to učvršćuje u uverenju: da će proletarijat samo ujedinjen pobediti!

Dragiša Lapčević,
Beograd, 23. januarja 1922.

Socijalističko vaspitanje dece.

MILICA DJURIĆ TOPALOVIC.

Kad se malo dublje porazmisli i bolje posmotri onda se vidi jasno da od buržoaskog poredka posle rata najviše imaju da pate deca; a kako su deca proletarska najmnogobrojnija, to njih svi nedostaci i sve bede današnjeg društva najviše tangiraju.

Izraz buržoaske ideologije jeste buržoaska škola, kroz nju vladajuće klase podižu sebi temelje svoje vladavine, kroz nju one organizuju svoj uticaj na mlade duše za koje prijanja sve u njihovim stadijumu razvika. Škola je danas kalup u koji buržoazija meće nove generacije, da iz njega izadju sa ukočenim mozgovima, nesposobne za istinu, slobodu i ljubav. Današnja škola daje žive mumije, balsamirane zabludom, neznanjem i divljaštvom.

Ono što današnju školu, školu buržoaskog društva karakteriše jeste klasnost i vaspitanje za klasnu vladavinu; a metodi kojima se oni karakteri imputiraju vaspitanicima jesu: religiozna pokornost, šovinistička predispozicija i egoistički individualizam.

Buržoasku školu može učiti samo onaj koji ima novaca i osiguran život za vreme školovanja; te uslove pak može imati samo ono dete čiji otac nije proleter već pripada kojoj vladajućoj klasi. Biva da i proletarska deca izadju na površinu društvenoga života, ali sa ogromnim naporima, koji ih najčešće stanu života.

Proletarijat kao najmnogobrojnija i najvažnija klasa društvena niti ima mogućnosti da svoju decu vaspitava u buržoaskim školama niti pak od tih škola ima kake velike vaspitne koristi za svoju decu i svoju oslobodilačku borbu. Na suprot klasnom vaspitanju buržoazije i ciljevima toga vaspitanja proletarijat mora istaći svoje socijalističko vaspitanje i ciljeve svoga socijalističkoga vaspitanja.

Proletarijat se mora dići ne samo ekonomski i politički već i kulturno to jest vaspitno. Socijalizam je najveća i najdublja nauka našega doba za čije razumevanje nije dovoljna torba fraza već masa predhodnih znanja i postepeno razredjenih misli, socializam ima svoje ciljeve, on ima svoj društveni program, sa svim suprotan buržoaskom društvenom programu. Socializam se ne može ostvariti na putu neznanja i varvarstva već jedino na širokoj cesti znanja i istinske kulture.

Mi smo odrasli još i suviše deca i vaspitnici buržoaskog klasnog vaspitanja i uredjenja i iz naše svesti mora da izčezne mnogi i mnogi krivi pojam, mnogo i mnogo zabludno shvatanje, mnogo i mnogo lažno osjećanje.

Oni koji treba da budu nosioci velikog socijalističkog ideala: oslobodjenje čovečanstva i koji treba i u delo da ga privedu, jesu naša proletarska deca, čiju svest mi treba da razvijamo i sačuvamo od zabluda čiji smo plen mi bili.

Mi treba da omogućimo našoj deci socijalističko vaspitanje, koje će razviti sve njihove snage a u isto vreme parirati kobne i otrovne uticaje buržoaskog vaspitanja, koje na njih djeluje po svednevno. Mi smo dužni stvoriti škole, zabave, kurseve, vaspitališta, odmorilišta, domove i čuvališta u kojima će živeti duh socijalizma, gdje se neće istinija prikrivati zabludom i laži, već sijati v svoj svojoj lepoti i veličini.

Naša socijalistička partija mora postaviti sebi veliki zadatak: uliti u dječju dušu čovečanska osjećanja: slobode, jednakosti i bratstva a iz njih iščupati otrovane bilke šovinizma, religijske nestrpljivosti i klasne pravde.

Naša deca moraju naučiti da žive sa prirodom, njenim zakonima, ona moraju poznati svu trulež, laž i korupciju buržoaskoga društva i tek onda osetiti uvidjeti kolika je lepota, veličina i nadmoćnost socijalističkog nad buržoaskim društvom. Vaspitanje im silnu moć, ono ukroti i najdivlju zver; kakovo je ono takovi su i oni koji krozanj prodju. Ako mi pustimo da buržoasko društvo sipa otrov u naše sopstveno telo a mi ga ne pariramo ili ne sprečimo, onda će naš sopstveni organizam podleći. Ako mi pustimo da se naša deca pruži ubilačko oružje u ruke protiv njih samih, onda smo mi strašni zločinci.

Ali ne, mi nismo ni glupi ni pokvarjeni, mi smo mudri i poštenu i mi ćemo buržoaziji oteti najače oružje iz ruku baš time što ćemo joj onemogućiti da truje i ubija našu decu, jer ćemo mi našu decu, našu buduću snagu vaspitati socijalistički!

Da omogućimo socijalističko vaspitanje moramo otvarati kurseve za nepismene, škole za socijalističku nauku, podizati našu umetnost, gajiti našu pesmu, igru, zavoditi našu drugarsku disciplinu, izgoneti iz naše sredine zabludu i porok.

Na posao drugarice i drugovi, polje je široko i uparloženo, samo ljubavi i rada, pa će naša velika socijalistička porodica biti svakim danom sve lepša i sve veća. *Živelo socijalističko vaspitanje naše dece, novih boraca za oslobodjenje čovečanstva!*

Beograd, 1. februara 1922.

Komentari na život i događaje.

Čitaocima "Udruženog Proletara" poznato je da se od duže vremena radilo ustrajno na ujedinjenju radničkog pokreta u Jugoslaviji i da je to ujedinjenje najvećim delom i postignuto. Ovih dana je Srpska sekcija Jugoslavenkog Socijalističkog Saveza i udruženstvo Proletaraca primilo više pisama od glavnog odbora Socijalističke Partije Jugoslavije.

Izvadak iz jednoga pisma glasi:

"... Pokret se kod nas opravdja brže nego smo sami očekivali. Borbe se vode na sve strane. Imamo štrajkova svaki dan. Svi se završuju sa dobrim rezultatima. Jedan samo Savez — metalski, u prošloj godini izdao je na štrajkove, naime pomoći 58,000 dinara. I to za prošlu godinu u kojoj smo imali samo 5 aktivnih mesaca. Pre neki dan, za državne radnike, završili smo uspešno pregovore, u kojima smo dobili povilenja u platima koja će za godinu da iznesu na 40,000,000 dinara.

Završen je uspešno štrajk u šumskom preuzeću u Bosanskoj krajini. U štrajku je uzelo učešća 4080 radnika. I. t. d.

Mi hoćemo da se radnicima popravlja položaj i da kao takvi se oni uzdižu i stiču sve veću kulturnu potrebu života. Iz tih potreba i boljih uslova u kojima će radnici da žive, stvoriće se mogućnost za njihovo puno razvijanje i oslobodjenje, bez koga nema ekonomskog oslobodjenja.

Život i njegove potrebe idu svojim putem. Ta put ne može niko promeniti. Volja i čuda tu ne vrede. Život radničke klase zahteva borbu. Borba može biti

ozbiljna, ili je inače svaki pokušaj propada i košta. Zato mi radimo na snaženju naših radničkih sindikalnih i partiskih organizacija. Ostavljamo sve drugo na stranu. Zato mi i ujedinjujemo naše snage. Zato u ujedinjenje pozivamo sve radnike i istinske borce. I dok naši nazovi "revolucionari" ruše radničke organizacije, mi ih podižemo. Dok nas oni grde, mi vodimo radnike u uspješne štrajkove. Dok oni pune svoje stupce novima lažima i klevetama, mi na to sve i glave ne okrećemo. U mesto da vreme trošimo na svadje i odgovore, mi ga trošimo na prosvećivanje i kretanje radnika iz teškog i razočaranog položaja.

I verujte drugovi, da ovakov rad mora uroditi plodom. Mi to već ovde osećamo, i verujte da nas to sve više uzdiže da izdržimo i najveće napore i žrtve...

Za glavni odbor Socijalističke Partije Jugoslavije,
Dragiša Lapčević, predsednik.

Sekretari V. Korać i M. Obradović.

Iz toga se može jasno razumeti progres koji je do sada postignut na putu ujedinjenja i konsolidovanja radničkog pokreta.

Mi od naše strane možemo reći samo toliko, da ako je ujedinjenje bilo neizbežno u Jugoslaviji, ono je isto tako preko potrebno i neizbežno ovde u Americi. Interesantno je da Znanje i Radnička Borba šute kao ribe, dokle o tamošnjem ujedinjenju "mudro" Znanje prelazi sa bagatelisanjem, dotle demagoški urednik "R. B." donosi u jednom od zadnjih brojeva komunistički izveštaj koji nije tačan. Ali to ništa ne smeta da ga uredništvo pomenite novine preporučiti svojim čitaocima kao stvar "dobru i informativnu." A stvar nije ni dobra ni informativna. Nije dobra zato jer je protiv ujedinjenja radničkog pokreta, a nije informativna zato, jer ne donosi pravo i istinito stanje stvari.

Prošlost i sadašnjost J. S. S. u Americi.

M. V. LUCHICH.

(Nastavak).

U nedavnoj prošlosti istaknuti su visoki ciljevi za koje su se ljudi žrtvovali i borili — i samo oni, koji nisu nikada pokušali da učine ma šta za ostvarenje tih visokih ciljeva, samo oni ne znaju šta znači biti pijotter za racionalna shvatanja. I zato zaslužuju svako priznanje svi koji su radili za ujedinjenje jugoslovenskog radnog naroda u Americi.

Svi oni koji su oduševljeno asperirali da se postigne ljudsko vaspitanje pojedinaca i celog našeg plemena kao najsigurnija garancija za jedan bolji poredak i život, lepši, svetliji i plemenitiji od našeg u sadašnjosti.

Dobrovoljci na velikom delu oslobođenja iz najamnog ropstva i robovanja u opšte, ma kome i ma u kakvom obliku.

Svi trudenici na polju prosvećivanja i kulturnog uzdizanja masa, koji nisu očekivali nikoje druge nagrade za svoj trud osim ličnog zadovoljstva i saznanja da time vrše sasvim čovečansku dužnost.

Svi oni koji su izabrali najplemenitiji i najgrandiozniji posao, u kome čovek može biti zaposlen na ovoj planeti, a to je posao narodnih učitelja i agitatora za socializam.

Svi oni koji su oduševljeno stupali napred, noseći buktinje svetlosti kroz šume zabluda i pogrešnih pojava, kroz pustanje samo-obmana, iluzija i fata morgana, kroz prostore obavijene gustom maglom, vekovnog znanja i predrasuda, kroz ledeno doba sebičnosti

i apatije — pijoniri! koji nošahu ne samo buktinje koje svetle i greju, nego i ostre sikire logike zdravoga razuma koje prosecaju nove umne puteve za one koji će kasnije doći; puteve, koji vode cilju univerzalne slobode i blagostanja.

Preteče koji nastupahu kroz močvare društvenog taloga dižući one koji su pali, hrabreći one koji su izgubili svaku nadu, spasavajući žrtve kapitalističkog sistema, koji je u mnogome sličan ogromnom mlinu prastaroga boga mamona u kojem žrnjevi neprekidno rade i melju — melju i salamaju ljudske snage, kosti i živote, mrve i drobe sve što im u čeljusti zapadne; karaktere ljudi, njihov ponos i ljudsko dostojanstvo, nevinost i čednost devojaka, uzvišeno dostojanstvo, i poživu žena i matera. Žrnjevi neprekidno melju a prese stežu i cede profit "sveti i neprikosnoveni profit" iz svega i svačega, čak i iz rada slabačke i nejake dece kao što se cedi olaj iz masline.

A sopstvenici mlinova u mnogome su slični nekadašnjim sveštenicima boga mamona, koji nemaju osećanja ni na spram uzdaha iznemoglih, niti naspram jecanja bolesnih i osakaćenih; njih ne potresaju suze udovica ni plač siročadi, ni očajne molbe i vapaji, malaksalih i ostarelih, poniženih, prevarenih i ucveljenih.

Monstrumi u ljudskom obliku znaju samo za profit "first, last and for ever". On je za njih *alfa i omega, cilj i smisao* života. U njihovim očima je "svemoguć" dolar stožer oko kojega se okreće i suče ceo svet, sve drugo je sporedno i beznačajno. I zato oni gomilaju bogastva, ostavljajući milione ljudi, žena i dece u krajnoj bedi koja je široka kao tih okean a duboka kao što može biti samo dubok bezdan kapitalističkoga pakla.

Bede, stvarne i podpune, umne moralne, materijalne i familijarne, u taj pakao koji su zalazili sa novim porukama kao legendarni Orfej sa njegovom harfom, bili su često dočekani od furija; i zato vi glasnici proleća i novog života, preteče društvenoga renesansa i preporodjaja, pijoniri i borci za socializam, koji ste još u životu da ste nam zdravo. Upalite buktinje da nastavimo put k bliskim i krajnim ciljevima.

Jer zablude još postoje, ja ih nisam "izmislio". One su cementirana stvarnost ne samo kod nas nego i kod oštaloga sveta. Prvo zablude individualne, drugo klasne, treće nacionalne, četvrto rasne, peto internacionalne, šesto moralne, sedmo verske, osmo familijarne in na koncu, da jih ne brojim, kolektivne a od tih zabluda *čovečanstvo se mora emancipirati*.

I beda još postoji, široka i neizmerna svukud. Ona nije samo naša nego opšta. Nama se čini, da je ona mnogo više naša nego li *tudja*. A nema ni jednog razloga da ta beda ne bude uništena. Još postoji kapitalistički sistem, kojega smu mi zatekli kada smo se pojavili na pozornici života; sistem koji uslovljava da bogati postaju svakoga dana sve bogatiji, a siromašni svakoga dana sve siromašniji; i dok se na jednoj strani gomila bogastvo, čitava brda i planine, dotle na drugoj strani pakao bede biva sve dublji. Armada proletera biva sve veća, industrijske krize sve češće. Milijoni ljudi — čitava šuma ruku bez rada — i pokliči rada ili hleba bivaju sve jači. A oni koji žive u bogastvu i izobilju i priređuju orgije i banahalijske, nastavljajući bezumni igru na vulkanu, jer za njih ne postoji beda — pa misle da je u opšte i nema. Oni gledaju na štrajkove kao na delo agitatora i huskača — a ne kao posledica mizernih i neizdržljivih uslova života. Oni pučeve zovu "revolucijom", koja se može sa nekoliko policajaca i mašinskih pušala ugušiti. Oni ne znaju ili neće da znaju da su zakoni društvenog razvoja istato tako absolutni kao što je zakon gravitacije i ostali prirodni

zakoni. A po tim zakonima društvenog razvoja kada god jedan sistem preživi svoju istorijsku zadaću, on biva zamenjen sa drugim efektivnijim. Kada god jedna klasa sidje sa pozornice društvenoga života, stupa druga na njeno mesto, isto što biva i u prirodi; kada na biljki u jesen otpadne jedan list na istom mestu već je se formirao upoljak za drugi novi list. I ako bi neko hteo da zabrani suncu da ne greje, vetru da ne duva, bilju da ne raste, kiši da ne pada i rekama da ne teku moru, isto je to kao kada današnji plutokrati misle da mogu zabraniti i sprečiti miljonima proletera da se bore za opstanak. Te borbe mogu biti legalne i civilizovane, a mogu biti krvave i divljačke. To zavisi od vlastodržaca. Ako oni hoće da liše radnike sviju civilizovanih sredstava u borbi za opstanak i da ih stave izvan sviju već postojećih zakona, onda ostaje samo jedan put za oslobodjenje: a to je put otvorenog revolta i opšteg ustanka. I tada krvavi klasni ratovi sa ubijanjem, rušenjem i paležom, koji u današnjem komplikovanom društvu mogu stvoriti kovitalac nečuvanih stradanja i bolova. Ako vlastodržci hoće krvavu revoluciju oni će je imati. Ali sve dokle se uvažuju civilizovana sredstva i načini borbe, niko ne može, pa ni najokoreliji protivnik, osporiti opstanak kulturnih ustanova. A Jugoslavenski Socijalistički Savez jeste kulturna ustanova prvoga stupnja.

(Nastavit će se.)

NEKA GOVORE BROJEVI.

Neodgovorni činioци kod "Znanja" objavili su u 41. broju između ostalog i jednu dobro smišljenu laž, da je novac Srpske sekcije J. S. S. potrošen. Mi prepuštamo ovim brojkama neka same govore.

Godine 1918 pri deobi dobila je Srpska sekcija sumu od \$2,759.35. Od te svote sekcija poseduje danas u gotovom \$2,028.12; u knjigama \$436.40. Osim toga poslato je za pomoć pokreta u starom kraju \$750; za pomoć ratne siročadi \$100; za pomoć štrajka u celiknoj industriji \$100; za nabavku pisačkih mašina za pokret u starom kraju \$176; za pomoć gladujućih u Rusiji \$100; za agitaciono putovanje L. T. \$284.74.

Celokupni prihod "Radničkih Novina" od predplata i dobrovoljnih priloga iznosi \$1,377.96. Mi smatramo da je dovoljno svima onima kojima je do istine stalo. A sada je na vas red da kažete kuda ste pozdevali novac, koji je dobila Hrvatska sekcija pri deobi od "bivšeg" J. S. S. Gde su vaši računi?

Prošlo je vreme gromopucateljnih i šupljivih fraza. Sada nastupaju dani stvarnog i odlučnog rada na ujedinjenju proletarijata. Nastupaju dani, u kojima klasnu svesni proletarijat kao najmnogobrojnija klasa u ljudskoj zajednici postaje faktor koji određuje tok i pravac događaja u životu. I zato je potrebna sve veća koncentracija snaga i sredstava za ostvarenje bliskih i krajnjih ciljeva. Socijalistička teorija bila je od uvijek dinamička snaga i najjači motor istinske civilizacije. Rat je stvorio kaos i metež u celome svetu, pa i u redovima radničkog pokreta. Ali iz ovoga ratnoga haosa i meteža dići će se snaga proleterske svesti, koja će spreći buduće ratove i spasiti čovječanstvo od novih katastrofa.

Velika je razlika u razgovoru sa ljudima koji imaju jasne i određene poglede na život i svet — i sa ljudima, koji veslaju na uzburkanome moru izvrnutih pojmova i konfučnih shvatanja.

INFORMACIJE.

J. K., Cleveland, O. — Leta 1790 je bilo izabrano okružje, na katerem je sedaj Washington, D. C., glavno mesto Zedinjenih držav. Leta 1871 je bilo okružje proglašeno za teritorij. Ime Washington izhaja iz prvem predsedniku republike. Ime Columbiya je za to po odkritelju Amerike. Teritorij v ožjem smislu v tej deželi pomeni gotovo ozemlje, ki nima še pravice države. Teritorij ima guvernerja, ki ga imenuje predsednik, in legislaturo z omejenimi pravicami. Sedaj imajo Zedinjene države le dva taka teritorija: Alaska in Hawaii.

Washington, District of Columbia (okraj Washington, D. C.), upravljajo trije komisariji, ki v pod direktno kontrolo kongresa in odgovorni kongresu za svoje delovanje. Ti komisariji upravljajo mesto Washington in ves okraj Kolumbiya.

Razlika med glavnim mestom ameriške republike in glavnimi mesti drugih dežel je v tem, da prebivalstvo Washingtona, D. C., nima pravice voliti župana in ostalih municipalnih in okrajnih oradnikov, kajti administracijo nad mestom in distriktom vrši kongres sam.

Kontinentalni kongres je leta 1774 zboroval v Philadelphiji. Dve leti pozneje je bil premeščen v Baltimore. Pozneje je zboroval v raznih drugih krajih. Leta 1790 je kongres sklenil ustanoviti stalen sedež vlade v kraju, kjer je sedaj. Leta 1800 se je kongres preselil v novi distrikt, znan kot Washington, D. C.

District of Columbia meri 60 kvadratnih milj. Mesto Washington ima, kakor izkazuje zadnje ljudski štetje 437,571 prebivalcev.

Ruski pomožni fond J. S. Z.

Prispevki za od pomoč ruskemu delavstvu, ki je izpostavljen lakoti in umiranju.

XVI. Izkaz.

Chicago, Ill.: M. Dimich \$1.00.

Chisholm, Minn.: F. Klun \$5; F. Gouze \$3; F. Čam \$50c — \$8.50.

Detroit, Mich.: Mary Jurca nabrala na maskaradni selici \$5.35.

Buhl, Minn.: Max Martz \$1.00.

Detroit, Mich.: J. Očepek \$1; A. Mrhar 25c — \$1.25.

Cleveland, O.: P. Modic \$1.50; F. Belay \$1; A. Moh \$50c — \$3.50.

Cleveland, O.: Po \$1; G. Cohen, J. F. Durn, L. Hanzl, L. Ogrinc, J. B. Urnick, Harry Smith; G. Cohen \$1. A. Zure 85c; po 50c: W. Powers, W. Sodd, F. Werman, F. Fende, G. Wherty, F. Selwertz, F. Bučar; po 25c: M. Alič, G. Ashley, F. Stunje, J. Danly; Mrs. Črnič 20c. — \$13.55.

Lovers Leap, Little Falls, N. Y.: Nabral F. Petavc \$50c; AR. Godich, Ana Marovšek, Amalia Dobnik, Petkovšek, F. Petavs; po 25c: J. Leskovec, A. Krizaj, J. Krizaj, T. Logar, A. Brihjan, F. Pečkaj, L. Pnat, F. Mlinar in I. Potočnik; M. Korčec 30c. — \$5.35.

Skupaj v tem izkazu \$ 39.35.

V izkazu dne 31. januarja 1922 3.311.

Skupaj do 25. februarja 1922 \$3,350.

Popravek: V izkazu dne 31. januarja stoji končna svota tega fonda \$3,301.14, kar je napačno. Ta napaka sledi iz napačnega zaključka iz X. izkaza, kjer je napačno seštet za \$9.99, vsled česar so bile vse prenesene končne svote za to število prenizke, dasi so bili navedeni v detaljih pravilni. V današnjem izkazu prenos od 1. januarja je teh \$9.99 prištetih, tako da je izkaz za februarja za to svoto višji.

Tajništvo J. S. Z.

ZA CARLINVILLE, ILL.

Somišljenikom v Carlinvillu naznanjam, da se v še seje reorganiziranega socialističnega kluba št. 11 J. S. Z., vsako tretjo nedeljo v mesecu v unijski dvorani. Tem potom vabim vse delavce v naselbini, da udeležijo teh sej in pristopijo h klubu. To je edini način, da pokažete delavsko solidarnost in zavest pri kapitalističnem sistemu, ki nas zaslužuje. Seje bodo vedno predpoldne.

Z delavskim pozdravom

Jos. Korsic, tajnik

Unije so bojovno sredstvo delavstva. Toda unije se bore le z eno roko. Na industrialnem polju se bore proti kapitalistom; na političnem jim pa pomagajo.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodru-
ga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem je vpoštevaljmo geslo: "V organizaciji je moč." —

VZEMITE SI GEORGE WASHINGTONA ZA VZOR.

George Washington ni nikdar lagal. Vsak bi ga moral posnemati, kajti laži so nevarna igra. So kot kro-
da iz puške; nikdar ne veste kedaj vas katera zadene. Pretiravati gotove stvari se pravi tudi lagati. Sploh pa se vzame dosti časa ljudem, da lahko spoznajo koliko je resnice v vaših besedah. Najbolj prebrisan je oni, ki vedno govori le resnico, kot George Washington. Njegov značaj mu je koval glavico. Resničnost pome-
ni redne, vračajoče, zadovoljne odjemalce, ki se veno množijo. To smo delali tudi mi pri oglaševanju Trinerjevega grenkega vina. Povedali smo vedno le resnico o njem, zato pa tudi uživa tolik ugled vsepovsod. Vsak naš odjemalec postane naš prijatelj ter obenem oglaševalec. Mr. Peter Dirga iz Mitea, Iowa, piše v svojem obširnem pismu na nas, kako je on priporočal svojim Welškim, Skostkim, Svedskim in Francoskim tovarišem premogarjem, da naj poskusijo s Trinerjevim grenkim vinom, kadar imajo slab okus do jedi, zapeco in druge želodčne nerednosti. Kadar kupujete pri vašem lekarnarju ali pa trgovcu z zdravili, vedno zahtevajte le Trinerjevo zdravilo.

LUZERNE, PA. — Seje slov. soc. kluba št. 218, J. S. Z. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 3. popoldne na domu sodruga Maticicha. — Rojaki delavci, pristopajte k socialistični organizaciji. — John Maticich.

ROJAKI V JOHNSTOWNU, PA.

dobe lahko knjige, ki jih ima v zalogi Proletarec pri

A. VIDRICHU, R. D. 7, Box 82, Johnstown,

in sicer po isti ceni, kakor so označene v ceniku.

Kdor še nima Ameriškega družinskega koledarja, ga lahko dobi pri A. Vidrihu.

Naročnino na Proletarca lahko poravnate v Johnstownu pri A. Vidrihu (njegov naslov zgoraj) in pri J. Mikliču, 404 Ohio St.

Moja je edina slovenska notarska pisarna, ki oglašja samo v slovenskih unijskih listih. V tožbenih zadevah, ali glede dohodninskega davka ali v katerikoli legalni zadevi se obrnite na mojo pisarno. Poštena postrežba. Cene zmerne.

Kadarkoli imate opravka s sodišči, z mestnimi ali federalnimi uradi, se obrnite po svet na nas. Naslov:

WILLIAM B. LAURICH,

1900 W. 22nd Pl., Chicago, Ill.

Tel. Canal 5777.

EDINA JUGOSLOVANSKA
TVORNICA SMODK

**NATION'S
CIGAR CO.**

Jos. N. Bazdaric

1707 S. Racine Ave. Chicago, Illinois.
Tel. Canal 1400.

Podružnica: St. Louis, Mo.

Izdelujemo najboljše vrste smodke,

*Nation One Shot
Liberty T-A-P
Nature's Best Beldina
Rosa Del Lego Wedge*

Vprašajte za naš cenik.

V nedeljo dne 26. marca 1922

priredi

SLOV. SOCIALISTIČNI KLUB

ŠT. 1, J. S. Z.

**veliko proslavo pariške komune s
koncertnimi točkami,**

dvodejanko

"ZADNJI DAN"

in govori. Pred in po programu plesna zabava.

Vrši se v dvorani Č. S. P. S., 1126 W. 18th
St. (blizu Racine Ave.)

Polovica dobička gre v ruski pomožni
fond. TO BO ENA NAJVEČJIH SLO-
VENSKIH PRIREDB V TEJ SEZONI.

Vstopnina 50c. Vstopnice se dobe pri
članih in članicah kluba ter v upravniš-
tvu Proletarca.

**DR. RICHTER'S
"PAIN-
EXPELLER"**

Dobro zdravje je vredno zlata, vsak plačilni ček je potrdilo dobrega zdravja. Odženite mučne bolečine s pravim Pain-Expellerjem, starim prijateljem družine. Zahtevajte ga z našo varstveno znamko "SID-RO". Cena 35c in 70c v vseh lekarnah ali pa pri:

F. AD. RICHTER & CO.,
104-114 So. 4th St.
BROOKLYN, N. Y.

Ako si želite nabaviti knjige socialne, povestne ali kake druge vsebine, jih naročite od Proletarca. Eventualni dobiček od prodaje knjig se porabi za pokrivanje stroškov pri listu.

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

Omejite prehlad. Ustavite kašelj.

Oba sta znamenja nevarnosti. Pritajeni boli z dalekosežnimi posledicami se lahko mnogokrat izognete, če dobite prava zdravila.

Severa's Cough Balsam

(Severov Balsam zoper kašelj) 'odpomore pri navadnemu kašlju, pomiri bronkialna vznemirjenja, popravi prebave, omogoča red in olajšava dihanje. Cena 25c in 50c.—**Severa's Cold and Grip Tablets** (Severjevi Tableti zoper prehlad in gripe) ustavi prehlad predne se razvije. Cena 30 centov. Po vseh lekarnah.

Ali ste dobili iztis Severjevega Almanaha za leto 1922? Dobite ga zastodj pri svojem lekarju ali pa direktno od

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

*Slovenem priporočamo
v posejanje*

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S. R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja : : : : :

: : : : : Dobra postrežba.

KARL GLASER, imetelj.

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih oblek, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

CARL STROVER

LAWYER

and

COUNSELLOR

133 W. Washington Street
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

Naročajte najboljši in najbolj širjen socialistični dnevnik v Ameriki

"THE NEW YORK CALL"

112 Fourth Avenue,
NEW YORK, N. Y.

Naročnino za dnevne in nedeljske izdaje \$12 za celo leto; \$7 za pol leta; \$4 za tri mesece; \$1.50 za en mesec. Samo nedeljske izdaje \$3 na leto. Samo dnevne izdaje \$9 na leto; \$5 leta; en mesec \$1.25.

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim ročnim ali znanjem denar,

ali kadar imate kak drug posel v starih krajih,

obrnite se na trdko

ZAKRAJSEK & CESAREI

70-9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN, N. Carolina.